

KRJIŽNICA
EDVARDA KARDELJA
V CELJU

2271 / 1985

Celje - skladišče
D-Per

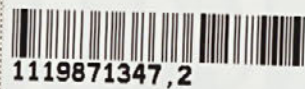
Liboje, junij 1985

Leto 28 - Številka 2

LIBO

249/1985

COBISS •

OSREDNJA KNJ. CELJE

GLASILO KERAMIČNE INDUSTRIJE LIBOJE-CELJE

LIBOJSKIM KERAMIKOM OB JUBILEJU

Častitljiv jubilej 170 let razvoja industrijske proizvodnje keramičnih izdelkov v Libojah ni pomemben zgolj v smislu tehnoloških dosežkov, ampak tudi v spreminjanju medčloveških odnosov.

Že pred skoraj dvema stoletjema je tudi v teh krajih skozi industrijsko revolucijo nastopajoči kapitalizem, začel uveljavljati temeljne družbene odnose med delodajalci in delavci. Ni potrebno posebej omenjati, da so bili ti odnosi takšni, da so bile vse pravice na strani delodajalca in da so delavcem ostajale samo dolžnosti. Ni neznano, da so bili pogoji dela skrajno nemogoči in da je bilo izkoriščanje delavcev prisotno v največji možni meri. Takšni ali zelo malo spremenjeni odnosi so veljali celo stoletje. Zavest delavcev se je v naših krajih začela krepiti šele ob koncu 19. stoletja in dobila organizirane oblike v začetku 20. stoletja pred I. svetovno vojno, posebno pa šele med obema vojnoma. Tako osveščene in organizirane nas je zatekla II. svetovna vojna, v kateri smo si skozi revolucijo izborili nov družbeni red, v katerem so proizvodna sredstva postala družbena lastnina. S tem pa smo tudi v temeljih spremenili družbenoekonomske odnose tako v proizvodnji, kot v ostalih družbenih dejavnostih.

Velik del te zgodovine je zapisan, seveda pa tudi nemo zabeležen med vrsticami, ki oznanjajo blesteč razvoj tehnologije in tehnoloških dosežkov pri izdelavi najrazličnejših keramičnih izdelkov. Zatorej libojski keramiki skozi 17 desetletij niso le ustvarjali tradicije proizvodnje na Balkanu, ampak so bili tudi udeleženci pri spreminjanju odnosov v družbi, saj so poleg libojskih rudarjev aktivno sodelovali v naprednem delavskem gibanju, krepili zavest in izobraževali so se v okviru kulturnih institucij, ki so jih ustanavljali sami.

Po osvoboditvi, predvsem pa po letu 1950, ko so delavci prevzeli tovarne v upravljanje, so bili sicer osnovni cilji doseženi, vendar pa se je proces izgradnje sistema socialističnega samoupravljanja šele pričel. Začeli smo ga graditi z malimi koraki, da smo v 35. letih napravili velik korak. Velik korak v smislu iskanja novih oblik upravljanja, ne samo v procesu proizvodnje, ampak tudi v celotnem obsegu družbenoekonomskih odnosov. Tako smo z ustavnimi dopolnitvami in uvedbo delegatskega sistema po letu 1974 bolj določeno opredelili pravice in dolžnosti delavcev ne samo v organizacijah združenega dela, ampak tudi vzporedno in povezano v kraju bivanja.

Mislím, da lahko delavcem Keramične industrije Liboje brez pridržkov izrečemo priznanje za izvajanje ustavnih načel v praksi, ko uspešno uresničujete naloge v proizvodnji in z velikim poslušom razrešujete ostale družbene probleme v krajevni skupnosti, kar lahko služi za primer usklajevanja interesov delavcev in krajanov.

Na zaključku mi dovolite, da vam čestitam k vašemu visokemu jubileju in doseženim uspehom, predvsem pa vam želim, da bi v dobrobit naše družbene skupnosti tudi v bodoče tako učinkovito uresničevali politični sistem socialističnega samoupravljanja.

Predsednik
skupščine občine Žalec
Viljem Petek

170 let keramike v Libojah

Redki so primeri v svetu, da se določena proizvodnja obdrži v enem kraju 170 let. Zato je jubilej Keramične industrije v Libojah pomemben, saj nam dokazuje bogato zgodovino libojskega delavskega razreda.

Poglejmo najprej, zakaj se je proizvodnja razvila prav v Libojah. Naravna bogastva libojske kotline t.j. premog, les, glina, keramični pesek in voda so bili osnovna surovina in osnovni pogoj za nastanek takšne proizvodnje. Vsega tega je bilo ob nastanku proizvodnje keramike v Libojah dovolj. V dolgih desetletjih so se te surovine izčrpale ali pa je njihovo izkoriščanje zaradi težavnih odkopnih prilik postalo nerentabilno. Bistveno se je spremenila tudi tehnologija izdelave keramike. Zato danes tovarna vse surovine dovaža iz bolj ali manj oddaljenih rudnikov.

Ko govorimo o proizvodnji keramike v Libojah povejmo še to, da proizvodnja keramike ni bila prva industrijska proizvodnja v Libojah. Pred proizvodnjo keramike je v Libojah obstajala uspešna tovarna stekla in galuna. Rudarstvo pa zasledimo v Libojah že v 18. stoletju.

Prvo tovarno keramike v Libojah je ustanovil Ignac Schmidl in družbaniki leta 1815.

Ignac Schmidl je bil strokovnjak za keramiko, medtem ko so bili družbaniki le financierji podjetja. Prvotna tovarna je stala

nekaj višje ob potoku Bistrice, v nekdanjem Nemškem dolu. Za pogon strojev je tovarna uporabljala vodno silo potoka. Osnovni kader nove tovarne so bili lončarji, saj je v tistih časih bilo lončarstvo na Slovenskem močno razvito.

Po Schmidlovi smrti je tovarna prešla v last Terezije in Ignaca Heffele. Ta dva sta tovarno razširila, vendar verjetno preko svojih finančnih zmogljivosti. Zato sta tovarno prodala leta 1853 Thomasu Grilcu in Ignacu Tapeinerju. Leto kasneje je Tappeiner prodal svojo polovico Grilcu tako, da je ta postal edini lastnik tovarne. Grille je obdržal tovarno v svoji lasti le deset let in jo leta 1863 prodal Justini Ritter. Komaj osem let kasneje je bila tovarna zopet prodana oz. jo je prevzelo »Nemško dolsko tovarniško in rudarsko društvo«, katero so vodili Johan in Moritz Sonnenberg, lastnika tovarne keramike v Krapini ter Lavoslav Pultzer in Samuel Moses iz Zagreba. Leta 1896 je tovarno prevzelo podjetje »M & J Sonnenberg, tovarna kamnine, rudnik premoga in apnenca«. Lastnik je bil Filip Sonnenberg.

Prva svetovna vojna je obseg proizvodnje v Nemškem dolu znatno zmanjšala. Leta 1920 je tovarno prevzela firma »Zagorka« d.d. in dve leti kasneje »Keramična industrija« d.d. v Zagrebu, ter jo združila s tovarno v Kasazah.

Dokaj uspešen razvoj prvotne tovarne ke-

ramike, ki je še danes med ljudmi poznana kot Sonnenbergova tovarna v Nemškem dolu je verjetno vzbudil brata Schütz iz Olomučanov na Moravskem, da sta leta 1870 na lokaciji, kjer stoji današnja Keramična industrija. Liboje ustanovila novo tovarno. Ludvik Schütz, ki je vodil tovarno, je bil velik strokovnjak v keramiki in kemiji. Izdelki iz te tovarne so dobili v svetu velik sloves. Po smrti Ludvika Schütza, ki je bil od leta 1890 do 1907 edini lastnik, je tovarno prevzela Marija Lobe-Schütz. Ta je nadaljevala po očetu vpeljano poslovanje tovarne.

Prva svetovna vojna je proizvodnjo tudi v tej tovarni omejila in preusmerila na izdelke, ki so še bili tržno zanimivi. Leta 1922 je tudi to tovarno prevzela družba »Keramična industrija« d.d. v Zagrebu.

Proizvodnja keramike v obeh libojskih tovarnah je tekla do leta 1928. Tega leta je bila proizvodnja v prvotni tovarni (Nemški dol) ukinjena. Tovarna v Kasazah je bila v naslednjih letih rekonstruirana. Zgrajeni sta bili dve predorni peči za kontinuiran pogon, rekonstruirane okrogle peči in povečani nekateri drugi proizvodni oddelki.

Tovarna se je z asortimanom svojih izdelkov prilagajala takratnim možnostim plasmana na tržišču. Iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno je iz Liboj poznana t.i. »štajerska kmečka keramika«.

To so predmeti za vsakdanjo rabo, bogato okrašeni z ročnim načinom slikanja. Leta 1934 je tovarna pričela s proizvodnjo sanitarne keramike. Ta proizvodnja je bila po II. svetovni vojni, ko so bile zgrajene nove tovarne sanitarne keramike, ukinjene. Po podatkih, ki smo jih zasledili v starih zapisih, je znašala proizvodnja zadnje leto pred II. svetovno vojno nekaj manj kot 700 ton. Iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno moramo omeniti še obdobje svetovne krize. V tem obdobju je bila proizvodnja zmanjšana na polovico. Velik del delavcev je bil prisiljen iskati kruh drugod.

Vojno razdejaje je tovarni prizaneslo, vendar je bila tovarna v nezavidljivem položaju. Dotrajana oprema, neurejena infrastruktura, izredno težki delovni pogoji, neurejene klimatske razmere.

To je bilo stanje, v katerem se je tovarna znašla, ko je postala splošno ljudsko premoženje. Za ilustracijo povejmo, da so se npr. vse surovine vključno s premogom prekladale z lopato.

Bobni za mletje surovin so se polnili tako, da so delavci v bunkerju surovin napolnili leseni sod s surovino in jo na ramenih prenesli do odprtine na bobnu. Na lošču v loščilnici se je v hudih zimah ponoči naredil led, katerega so morale loščilke zjutraj s kropom odtajati.

Poseben problem so takoj po vojni predstavljale surovine. Pred in med vojno je velik del surovin prihajal iz Avstrije in Češke. Po vojni si uvoza teh surovin nismo mogli privoščiti. Nujna je bila preorientacija na domače surovine. Tovarna je sama kopala, vrtala in preizkušala surovine. Takšno stanje s surovinami je dajalo tudi izdelke slabe kvalitete. To je potegnilo za seboj tudi nizke osebne dohodke. Težki pogoji dela in še pri tem nizki osebni dohodki so marsikoga vzpodbudili, da si je odšel iskati boljši kos kruha drugam. Zato letos, ko slavimo jubilej naše tovarne izrekamo vsem tistim, ki so v kljub težkim pogojem vzdržali v tovarni, posebno priznanje.

Vkljub vsem težavam in nerazumevanju širše družbe za slovenske nekovine in s tem tudi do naše tovarne, pa je proizvodnja keramike v Libojah iz leta v leto naraščala. Poglejmo nekaj podatkov o izdelanih količinah keramike v posameznih obdobjih:

Leto	Proiz. keramike za gospodinj. v tonah
1945	750
1950	1.096
1955	1.307
1960	1.683
1965	2.080
1970	1.901
1975	2.112
1980	2.459
1985 (plan)	3.100

Večanje proizvodnje so omogočile postopne rekonstrukcije in širitve tovarne. Večji del investicij je bil financiran iz lastnih sredstev. Danes nima tovarna praktično nobenih dolgov.

Tovarna se je z asortimanom svoje proizvodnje stalno prilagajala situaciji na tržišču. Osnovni program proizvodnje pa je bil ves čas proizvodnja gospodinjske in dekorativne keramike. Poleg osnovnega programa je razvijala še nekatere dodatne programe. Že prej smo omenili proizvodnjo sanitarne keramike. Ta proizvodnja je bila v prvih letih po vojni z ozirom na tržne prilike zelo pomembna. Drugi podobni programi so bili proizvodnja utenzilij, bergman pip, rašing obročkov, raznih posod za keramično industrijo in laboratorije, proizvodnja ploščic, proizvodnja nizko ognjestalnih šamotnih izdelkov in proizvodnja grafitnih livarskih loncev s priborom.

Z izgradnjo novih keramičnih tovarn v Jugoslaviji (preko 30) je bila nujna prerazporeditev asortimana proizvodnje, kajti nesmotrno bi bilo, da vsaka tovarna proizvaja vse. Večino prej naštetih dodatnih programov so prevzele nove tovarne.

V Libojah je ostala proizvodnja gospodinjske in dekorativne keramike ter proizvodnja grafitnih loncev. Prva proizvodnja grafitnih livarskih loncev je iz leta 1958. Razvoj te proizvodnje po posameznih obdobjih je bil sledeč:

Leto	Proizvodnja v tonah
1965	153
1970	324
1975	205
1980	335
1985 (plan)	520

Družbenopolitično življenje v Libojah

O zgodovini družbenopolitičnega delovanja v Libojah bi lahko napisali obsežno knjigo, saj je znano, da je bilo napredno delavsko gibanje zelo razvito med obema vojnoma, nekoliko pa že pred prvo svetovno vojno.

Med rudarji in keramiki so bile s političnim delovanjem že nekoč razširjene razne napredne kulturne in športne dejavnosti. Vse to se je odražalo v različnih akcijah delavstva do kapitalistov, v stavkah, številni udeležbi Libojčanov na zletu Svobode pred petdesetimi leti v Celju itd. In to se je pokazalo tudi pri množičnem sodelovanju v NOV in ljudski revoluciji bodisi kot borci in aktivisti OF.

Po zapiskih in pričevanjih ugotavljamo, da je bilo družbenopolitično življenje v Libojah vsa leta po osvoboditvi izredno razgibano, torej vseh 40 let. Bila so sicer raz-

Ta kratek prikaz razvoja libojske keramike bi bil pomanjkljiv, če ne bi povedali, da se je delavsko samoupravljanje uveljavilo v KIL dne 12. septembra 1950 s simbolično predajo ključev tovarne s strani predstavnika glavne direktije kemične industrije LRS prvim predstavnikom organov samoupravljanja to je predsedniku DS tov. Vidmajer Rihardu in predsedniku U.O. tov. Jakob Ivanu. Delavsko samoupravljanje je v preteklih 35. letih prešlo v naši delovni organizaciji več različnih faz razvoja. Delovne enote, obračunske enote, ekonomske enote. Danes je delovna organizacija organizirana tako, da jo sestavljajo Temeljna organizacija združena dela »Keramika«, Temeljna organizacija združenega dela »Grafit« in Delovna skupnost skupnih služb. Danes združuje delo v vseh treh enotah približno 550 ljudi.

Rezultati poslovanja v zadnjih letih so dobri. Po vseh enotnih kazalcih dosegamo najboljše rezultate v panogi. Okrog 40 % proizvodnje izvozimo in to približno polovico na konvertibilno področje in polovico v države s klirinškim obračunom.

Na domačem tržišču smo v panogi upoštevana delovna organizacija, saj gre do naši izdelki dobro v prodajo. Za delo imamo normalne delovne pogoje in iz leta v leto vse več mehanizacije, ki olajšuje delo. Na sploh smo dočakali jubilejno leto zadovoljni in ponosni na rezultate našega dela. Naš jubilej bomo proslavljali skromno, saj se zavedamo resnosti splošnega gospodarskega položaja in potrebe za vedno več in boljšega dela. Zavedamo se, da moramo delati zavestno in odgovorno, če hočemo zagotoviti sebi in našim zanamcem solidno bodočnost in vsaj takšen razvoj, kot ga je dosegla delovna organizacija v zadnjih desetletjih. T.F.

na nihanja, vzponi in padci, odvisno od določenih pogojev in razmer, največkrat pa od kadrov samih – od vodstev in tudi od članstva. Vendar v glavnem v Libojah nikoli ni manjkalo pridnih in požrtvovalnih, zagnanih in borbenih ljudi. Kadri so se razvijali v političnih in družbenih organizacijah iz roda v rod, iz ene generacije v drugo, marsikje celo v družinskem in sosedskem krogu. V številnih družinah so nekatere politične in društvene dejavnosti poznane že več generacij ali mnoga desetletja. Lahko bi rekli, da se privrženost določenim dejavnostim kot so godba, tamburaši in drugi celo podeduje.

V Libojah so se vedno zavedali pomembnosti delovanja družbenopolitičnih organizacij in to je značilno tudi za današnji čas. Vse DPO so dokaj dobro med seboj povezane, delujejo složno in koordinirano že

vrsto let. Za to skrbi vodstvo krajevne konference SZDL. Frontnost najštevilnejše DPO je upoštevana in tudi izvajana. Do izraza prihaja predvsem pri raznih masovnih akcijah v krajevni skupnosti, nazadnje pri izredno uspelem referendumu za uvedbo krajevnega samoprispjevka. Socialistična zveza v Libojah dejansko uresničuje svoje poslanstvo in nadaljuje s poslanstvom OF. Spremlja vsa družbena dogajanja v KS, jih vzpodbuja in usmerja, skupno z drugimi DPO. Na programskih sejah ocenjuje svoje delo in spremlja usmeritve.

V krajevni skupnosti živi okrog 80 članov ZK, v sami krajevni organizaciji pa je povezanih le 11. Močnejše so osnovne organizacije ZK v združenem delu. Vse pa delujejo redno in skladno s statutarnimi načeli in programi. Prisotna je tudi kritičnost do raznih pojavov v družbi in zahtevnost do slehernega člana. Izražena je bila želja po oblikovanju sveta ZK v KS, da bi tako povezali vse komuniste. Znano je, da je bila ustanovljena prva partijska celica v Libojah že leta 1934, kmalu po gladovni stavki.

Razgibana je dejavnost v vseh osnovnih organizacijah sindikata, zlasti še v KIL.

Obpravnavajo in rešujejo vsa aktualna vprašanja gospodarjenja in delitvenih razmerij, samoupravnih odnosov in standarda. V sindikalnih organizacijah skrbe za dobro povezavo s samoupravnimi organi in drugimi organizacijami. V vodstvih OZD in TOZD je razumevanje in podpora za politično delovanje. Družbenopolitične organizacije in vodstva delovnih kolektivov se dokaj aktivno povezujejo z dejavnostmi v krajevni skupnosti. To je nedvomno zgleden primer v občini, vreden posebne pozornosti in priznanja.

Mladina je organizirana v dveh osnovnih organizacijah ZSMS. Mladi se vključujejo v vse akcije in manifestacije.

Letos je bila v Libojah osrednja in uspela prireditev ob štafeti mladosti skozi našo občino. Veliko mladih se udeležuje v raznih društvenih in družbenih organizacijah. Želijo si še več ugodnejših pogojev za svoje delovanje, misliti pa bo tudi na vabljivejše oblike in metode delovanja raznih dejavnikov, da bi tako pritegnili še tiste, ki še stojijo ob strani in eventualno zaidejo. Zveza borcev NOV ima tudi v Libojah številno in po delovanju poznano krajevno združenje. Borcev in aktivisti so vključeni v vsa dogajanja v kraju in uživajo ugled in spoštovanje. Poleg političnega in družbenega delovanja skrbi organizacija za položaj svojih članov in pomaga tistim, ki so določene skrbi in pomoči potrebni. Skupno z drugimi dejavniki organizirajo vsako leto vrsto akcij za ohranjanje tradicij NOV. Krajevni praznik slavi KS 3. maja, v spomin na pomemben dan iz leta 1944, ko je veliko krajanov Liboj in Kasaz odšlo

v partizane. Pomembnih spominskih dni iz NOV pa je še več.

Krajevna samouprava deluje izredno dobro, saj so aktivni vsi organi krajevne skupnosti. Prizadevnim predsednikom skupščine in sveta KS je že več mandatnih dob uspelo uveljaviti vlogo KS do krajanov, do delovnih organizacij in občinskih institucij.

Dokaj uspešno rešujejo večino vprašanj, ki so za krajanje življenjskega pomena. Precejšnjo skrb posvečajo tudi izvajanju delegatskega sistema. Poslovni prostori so zasilno urejeni, vendar bi potrebovali še nekaj dodatnih prostorov. Nerodno je, da ob sedežu KS propadajo zasebni prostori, katere bi lahko koristno uporabili v družbene namene.

O razgibanih dejavnostih društev in družbenih organizacij v Libojah veliko slišimo.

Poslovanje v zadnjih nekaj letih in v prihodnje

Med obletnicami, ki se praznujejo v letu 1985 je tudi 170-letnica našega kolektiva. Zato je dobro, če se ozremo nazaj na prehojeno pot in si osvežimo spomin. Mislim, da bo pogled za 5 let nazaj, kar dobra podlaga, da si začrtamo tudi pot za prihodnje petletno obdobje.

In kaj lahko ugotovimo?

V zadnjih petih letih smo imeli dobre in tudi slabe trenutke. Dobri trenutki so bili kljub zaostrjenim pogojem, naši dobri rezultati. Ustvarili smo toliko akumulacije, da smo posodabljali predvsem z lastnimi sredstvi, povečali storilnost dela po posameznih TOZD, dobro smo se vključevali v mednarodno blagovno menjavo itd.

Med slabe trenutke v tem petletnem obdobju pa lahko prištevamo ukinitve TOZD Ploščice, ter pripojitev le-te k TOZD Keramika. Proizvodnjo ploščic nismo ukinili zaradi slabega poslovanja TOZD, ampak so nas v to prisilile razmere. Na trgu je pričelo primanjkovati proizvodnih viškov biskvitnih ploščic, devizne razmere pa so se tako zaostrile, da uvoz ni bil več mogoč

Kam smo investirali?

Leta 1980 smo dokončali izgradnjo trgovine, ter

Bogato je kulturno delovanje v sekcijah DPD Svoboda na čelu s pihalno godbo, ki letos slavi 50-letnico obstoja. V ponos jim je obnovljen in dograjen kulturni dom. Lepo se odvija športna dejavnost v okviru TVD Partizan in v rekreacijskih dejavnostih. Agilni so upokojenci, rezervni oficirji in gasilci, saj se bodo slednji organizirali tudi v krajevnem merilu.

Dobro delujeta tudi krajevni organizaciji RK in DPM.

Omeniti moramo tudi prizadevnost planincev, tabornikov in strelcev. In še bi lahko naštevali. Vse to priča o marljivih in zavednih občanih Liboj in Kasaz, kar je prispevalo k odločitvam, da praznujemo letos občinski praznik v KS Liboje.

Ob praznovanju vsem iskrene čestitke!

Janez Meglič

uredili skladišče surovin in gmote. Kupili smo robotron, ter opravili redna vzdrževalna dela v proizvodnji.

Leta 1981 smo začeli z izgradnjo obrata družbene prehrane, kupili kontejner-skladišče za vnetljive snovi, kupili Zastavo 850, ter opravljali redna vzdrževalna dela.

Leta 1982 smo dokončali obrat družbene prehrane in imeli dokaj obširna investicijska vzdrževalna dela.

Leta 1983 smo začeli obnavljati skladišče embalaže, smo razširili telefonsko centralo in kupili Zastavo 101 in DAK

Leta 1984 smo obnovili gmoto in dokončali skladišče embalaže.

Poleg navedenih investicij smo povečali in izboljšali notranji transport, kupili nov stroj za oblikovanje krožnikov, stroj za izdelavo krožnikov, stroj za izdelovanje skodelic in opravili veliko rednih vzdrževalnih del.

Vse to smo nabavljali in opravljali z lastnimi sredstvi, ki smo si jih z našim dobrim poslovanjem sproti ustvarjali.

Dobro poslovanje nam prikazuje tudi struktura celotnega prihodka:

	1980	1984
CELOTNI PRIHODEK	100	100
Porabljena sredstva	55	47
Obveznosti iz dohodka	8	9
Sredstva za OD	25	23
Skladi	12	21

V strukturi celotnega prihodka nam je uspelo zmanjšati porabljena sredstva in sredstva za OD na račun skladov. Vse to pa nam je omogočalo večjo akumulacijo in še večjo možnost investiranja iz lastnih virov.

Z novimi investicijskimi vlaganji so se izboljšali delovni pogoji in povečale kapacitete proizvodnje in naša proizvodnja.

Proizvodnja se je v letih 1980 – 1984 gibala:

enota	1980	1981	1982	1983	1984	ind. 84/80
Ker. izdelki ton	2.458,8	2.554,—	2.738,1	2.669,3	3.037,—	134
Graf. izd. ton	334,6	457,3	438,8	501,3	501,9	150

Proizvodnja po vrstah pa prikazuje povečanje proizvodnje keramičnih izdelkov iz 2.458,8 ton na 3.037,– ton ali 34 %, ter povečanje grafitnih

izdelkov iz 334,6 ton na 501,9 ton ali 50 % več.

Zaposlenost se je v zadnjih letih gibala:

	poprečno število					
	1980	1981	1982	1983	1984	indeks 84/80
Keramika	369	374	373	370	400	108
Grafit	15	17	17	17	17	114
DSSS	130	131	131	130	132	101

Povečanje poprečnega števila zaposlenih 80/84 je 2 %. Prikazani podatki povedo, da se je storilnost na zaposlenega po TOZD dvignila in sicer pri keramiki iz 6.669 kg/zap. na leto v 1980 na 7.594 kg/zap. na leto v 1984 letu. Povečanje je 13,9 %. Pri proizvodnji grafitnih izdelkov se je storilnost povečala iz 22.307 kg/zap. v letu 1980 na 29.385 kg/zap. v letu 1984 (31,7 %).

V letu 1985 planiramo 3.620 ton izdelkov. To proizvodnjo naj bi dosegli s 555 zaposlenimi. Celotni prihodek predvidevamo v višini

- proizvodnje
- zaposlenih
- celotnega prihodka
- dohodka
- BOD
- in skladov.

1.562.132.100,– din in ostanek za sklade v višini 278.216.400,– din. Struktura celotnega prihodka se planira nekoliko slabše, kot je dosežena v letu 1984. Zaradi zelo hitrega povečanja cen surovin porabljena sredstva zavzemajo večji delež in sicer se planira 52 strukturnih točk, obveznosti iz dohodka 10 strukturnih točk, del za BOD 20 strukturnih točk, del za sklade pa 18 strukturnih točk.

Na tej osnovi planiramo za naslednje petletno obdobje rast:

- 2,6 % poprečni letni stopnji
- 1 % poprečni letni stopnji
- 3 % poprečni letni stopnji
- 2,8 % poprečni letni stopnji
- 1,9 % poprečni letni stopnji
- 3,8 % poprečni letni stopnji

Investicije v tem obdobju bodo usmerjene predvsem v obnovo in vzdrževanje obstoječih naprav in strojev. Predvidevamo izgradnjo sušilnice za GL, izgradnjo biskvitne peči, izgradnjo oz. soudeležbo pri izgradnji plinifikacije II. in III. etape, nabavo računalnika za potrebe priprave dela in ob koncu obdobja začetek izgradnje objekta livne keramike.

Vse to pa bo doseženo le, če bomo s svojim delom pripomogli k temu, in:

- izboljšali kvaliteto izdelkov
- razširili raziskavo trga
- dali več poudarka znanju, ki je lahko dobra osnova za napredek
- racionalno zaposlovali delovno silo
- z boljšo organizacijo dela odpravili ozka grla v proizvodnji
- resno razmislili o uvedbi več izmenskega dela tam, kjer se to da in je koristno za DO.

Z dobrimi rezultati poslovanja v letu 1985 si bomo ustvarili dobro osnovo za v naprej, ter najlepše proslavili 170. obletnico Keramične industrije Liboje.

G.S.

Industrijska proizvodnja pred keramiko v Libojski kotlini

Ko v letošnjem letu, ko praznujemo 170-letnico prve tovarne keramike na celjskem področju, se vrnimo še nekaj let nazaj v leto 1794, ko je v Libojah delovala tovarna galuna, ki je bila leta 1807 presnovana v steklarno. Ti podatki nam povedo, da je v Libojski kotlini nastala prva industrijska proizvodnja, ki ni usahnila do današnjih dni. K temu je veliko pripomogla domača surovina, vodna sila in rjavi premog. Prve jamske mere zasledimo leta 1799 in prvi izkopani premog je služil predvsem v steklarstvu, kasneje pa v keramični industriji. Premogovništvo in steklarstvo ter proizvodnja keramike je bila veskozi tesno povezana. Eden izmed dokazov za to trditve je premogovnik v Nemškem dolu, ki je bil od leta 1874 last družbe tovarne kamenin v Nemškem dolu.

V Libojah ob Bistrici, pred koncem njene doline, pod cervkivo Sv. Neže je nastala najprej tovarna galuna. Tako piše Orožen v »Kratki zgodovini rudarstva in industrije v Spodnji Savinjski dolini«, dočim v knjigi »Začetki industrializacije na Slovenskem, Jožeta Šomna preberemo, da je steklarna v Libojah začela delati že leta 1794. Šom navaja, da je steklarna nehala delati nekako leta 1890 in da je imela 2 peči in 6 loncev. V istem viru preberemo, da je leta 1850 delalo v tovarni: 2 uradnika, 38 moških in 16 otrok in da je bila letna proizvodnja 175 ton stekla. Vrnimo s k Orožnu. Orožen navaja, da sta leta 1807 dr. Andree in Tadej Hefelega presnovala tovarno galuna v steklarno, ki sta jo kurila

s premogom in da sta imela lasten rudnik. Cesarica Marija Terezija je že sredi 18. stoletja obljubila nagrado kovačem steklarjem in drugim, če bi namesto olja in kokska uporabljali premog. Steklarna v Libojah je bila prva steklarna v Avstriji, ki ji je uspela uporaba premoga v proizvodnih procesih.

V steklarstvu in proizvodnji keramike se je uporabljal predvsem droben premog. To je razumljivo, saj so bile zelo slabe komunikacijske veze med Libojami in kupci – prevoz z vprego v Celje in zato je bil prevoz drobnega premoga neracionalen. Zvrstilo se je več lastnikov, dokler ni 1837 kupil steklarno Janez Friedrich, njemu je leta 1856 sledil Franc Julij Friedrich, kot njen zadnji lastnik.

Mimogrede leta 1841 je prešel libojski rudarski kompleks v last družine Friedrich, ki je kmalu postala najmočnejši rudarski posestnik v tej okolici.

Zanimiv je opis iz leta 1847: »V Libojah sta taka zanimivost steklarna in rudnik gospoda Janeza Friedricha. Tu vidimo tucat hiš, med katerimi se posebno odlikujejo: tovarniško poslopje, gosposka hiša, drobilnica in delavnica, skladišče za steklo itd. Steklarna ima zemljiško posest 65 oralov in 85 sežnje, med njimi 38 oralov gozda in pri njej je zaposlenih 40 ljudi. Tovarna izdelala na leto 4392 centov (starih 1 stari cent 56 kg) čistega stekla, in sicer 1/2 belega, krednega, in 3/4 barvastega, stekleničnega z okrog 450.000 steklenicami. Premog, les neizgorljivo glino, apnenec,

kremenjak, vsega tega imajo dovolj v bližini. Steklarna ima dve peči, pri vsaki je osem delavnic, dve hladilni in dve tempera peči, majhno kapelo, skladišča itd.« (objavljeno v spisu o Rimskih toplicah in njeni okolici izpod peresa mariboskega profesorja dr. Rudolfa Gustava Puffa). Leta 1860 je imela steklarna dve peči in je poleg upravnika zaposlovala 2 topilca, 4 kurjače, 12 steklarjev, 4 učence, 8 pomočnikov, 16 donošačev, 1 oblikovalca, 2 vezača, drobilca kremenca in brusača, skupaj 52 ljudi.

Leta 1870 pa piše dr. Ivan Gršak (v knjigi Slovenski Štajer), da ima steklarna tri peči in 60 delavcev.

Leta 1848 je Janez Friedrich postavil mogočno gosposko hišo. Leta 1883 je zaradi hudih finančnih težav Friedrichovo podjetje vzela v najem Trboveljska premogokopna družba in ga leta 1889 kupila. Družba je ustavila obratovanje steklarne in v jamah vršila samo vzdrževalna dela. Friedrich se je moral iz mogočnega doma preseliti na Mirovan. Friedrichov dom še danes stoji, ena izmed stavb steklarne je služila za prvo šolo v Libojah, ki že davno ne stoji več.

Takšna je bila usoda prve industrije v naši dolini. Iz potreb te industrije se je razvilo mogočno premogovništvo, ki je usahnilo leta 1972. Le najmlajša industrijska veja, ki letos praznuje častitljivih 170 let še deluje in s tem nadaljuje industrijsko tradicijo te kotline.

Ježovnik Franc

Kaj je keramika?

Pod besedo keramika si navadno predstavljamo izdelke iz gline, ki se žgejo na višjih temperaturah, pri tem dobijo trdnost, odpornost, nepropustnost in jih lahko uporabljamo v različne namene. Sama beseda keramika pa izhaja iz starogrške besede »keramos«. To je bil rog za pitje, narejen iz gline. Ta beseda se je pozneje udomačila za vse izdelke iz gline. V stari Grčiji so lončarja imenovali »kerameus«, ločarska četrt v Atenah pa se je imenovala »kerameikos«.

Razvoj izdelkov iz gline zasledimo že od pradavnine. Že Babilonci in Asirci so izdelovali posodo in keramične plošče, na katere so pisali. V Grčiji in v Rimskem imperiju pa zasledimo gradbeno keramiko in izdelke iz gline, ki so bili izredno dobro in lepo narejeni. Tudi Egipčani so že do podrobnosti poznali izdelavo keramike in poznali so celo modro glazuro – nilsko modra.

V srednjem veku se je keramika razvijala enakomerno po Evropi, morda so prednjačili le izdelki iz Apeninskega in Iberskega polotoka.

V Aziji sta se ločeno od Evrope razvijali Japonska in Kitajska, predvsem v izdelkih iz porcelana, in še danes ti izdelki predstavljajo neslutene dosežke, ki jih tudi moderna tehnologija izdelave ne more posnemati.

V 20. stoletju pa je izdelovanje iz gline doseglo nesluten razvoj. Uporabnost keramike se je povečala in praktično ni industrije, ki ne uporablja izdelkov iz keramike. Celo vesoljska tehnologija in vesoljsko vozilo »Space Shuttle« je obdelano s ploščicami iz titanatne keramike. Kakor tudi druge tehnologije se tudi keramika z velikim asortimanom razvija in gotovo razvoj še ni zaključen.

V grobem lahko izdelke iz gline in ostalih keramičnih surovin (kremena, glinenca, dolomita) delimo na več načinov. Ravnamo se lahko po barvi črepinje, po poroznosti – vodovpojnosti – in višini žganja. Najpravilnejša delitev izdelkov iz gline pa je glede na uporabo, vrsto in čistost surovin, barvo žganja in temperaturo žganja. Tako so upoštevani vsi važnejši elementi in lastnosti keramičnih izdelkov.

Razporeditev:

I. Črepinja je neprosojna in porozna:

1. opekarski izdelki – gradbena keramika
2. ognjeodporni materiali
3. lončarski izdelki
4. bela lončevina, apnenčeva, glinenčeva in mešana bela lončevina

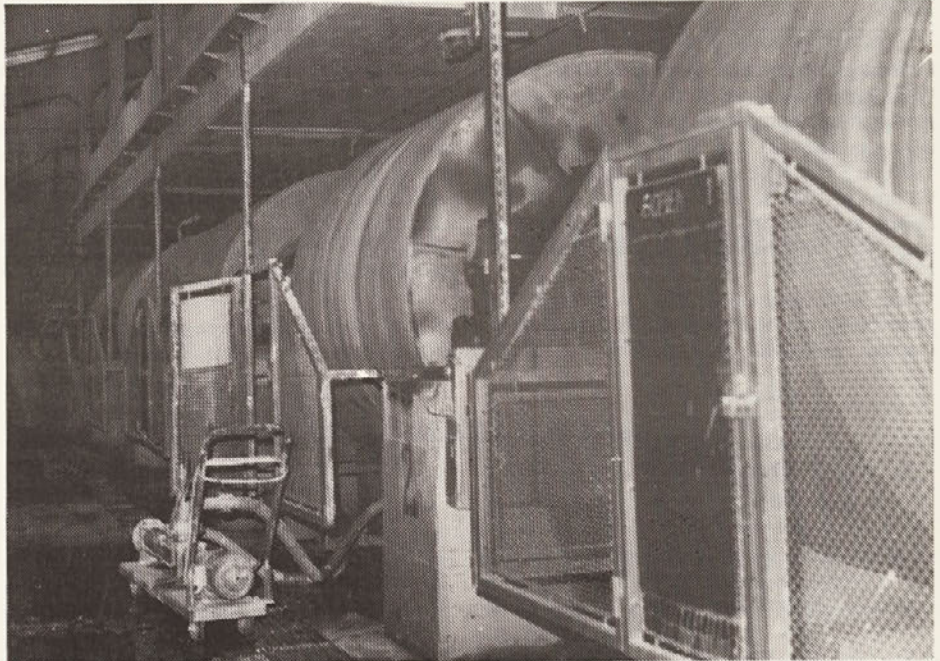
II. Črepinja je gosta neprosojna ali prosojna:

1. kamenina
2. elektrokamenina
3. vitreus china – polporcelan
4. porcelan (trdi, mehki, kostni)
5. visoko ognjeodporni materiali (karbidi, cerments)

V Keramični industriji Liboje praznujemo 170-letnico. Izdelovanje keramike se je v Libojah razvilo zaradi ležišč glin, kera-

mičnega peska, premoga in vodne sile. Izdelovali so domačo kmečko keramiko, belo lončevino, kamenino in sedaj se naša vrsta keramike uvršča med mešano belo lončevino. Tehnologija naše izdelave je klasična, uporabljamo preizkušene postopke, ki jih vsako leto dopolnjujemo z novimi dosežki. Osnova naše črepinje je glina Šabac, ki ji dodajamo še gline iz Hrvatske in Kosova, kot pustila pa dodajamo kremenčev pesek (Novo mesto),

mleto odpadno steklo in kalcitno moko (Črna). Imamo dva recepta zaradi različnega oblikovanja, torej stružno maso za notranje in zunanje oblikovanje ter livno maso – maso za vlivanje izdelkov. Recepta sta si med seboj podobna, livna masa pa je za izdelavo zahtevnejša, kajti suspenzija (glina + voda + elektrolit) se ne sme usedati, procent vode pa mora biti čim manjši in konstanten.

Mlini za mokro mletje

Po zatehti surovin v bobne za mletje mase se poslužujemo mokrega mletja surovin. Kapaciteta bobna je 3500 do 4000 kg surovin, imamo pa 6 velikih in 3 manjše. Po določenem času, ko so surovine mlete – preizkus ostanka z ustreznimi siti – se masa izpusti v dva podzemna bazena. Livna masa se meša z mešalom in črpa v bazen nad livarno, kjer se preko posebnih pištol livna masa vlija v mavčeve modele. Masa za zunanje ali notranje oblikovanje na avtomatih ali individualnih stružnicah

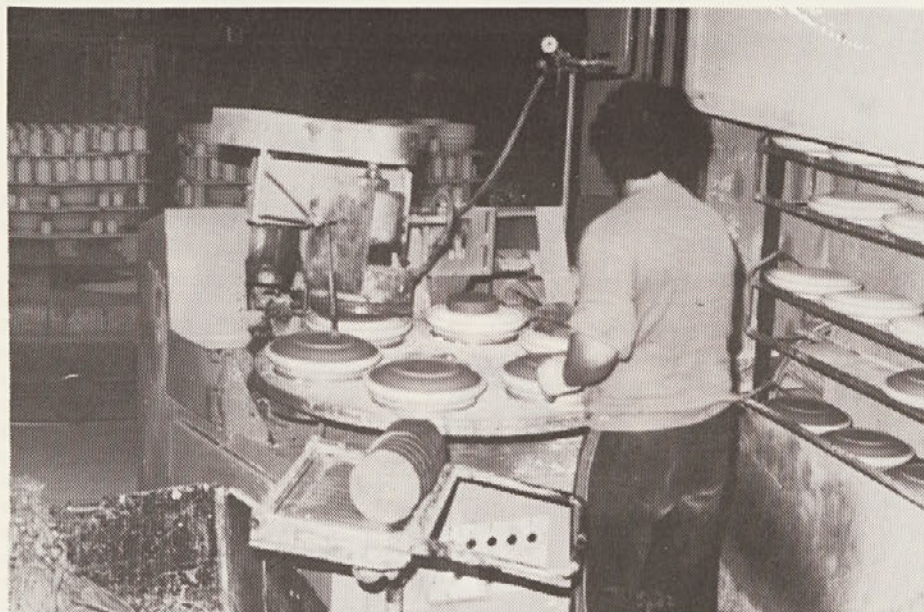
pa se iz bazena pod pritiskom črpa v filter stiskalnici. To so komore obdane s posebnim filter platnom, kjer se keramična gmota zgoščuje, homogenizira in odda odvečno vodo. Tako dobimo kolače, ki vsebujejo 20 do 22 % vode. Ti gmotni kolači se po zorenju še predelajo v vakuum gnetilcu. Ta gmoto razreže, izsesa odvečno vodo in iz gmote povleče zračne mehurčke. Na izhodu iz stroja pa so različni ustniki, s katerimi dobimo gmotne valje, ki jih potrebujemo za kasnejše oblikovanje

Vakuum gnetilec predela gmoto in jo oblikuje v ustrezne gmotne valje

Livna gnota se vlija v mavčne modele

Oblikovanje krožnikov na avtomatu s sušilnico

Avtomatska linija za oblikovanje skodelic angleške proizvodnje

Livna masa se vlije v model, ki je iz mavca in z dolžino časa lahko vplivamo na debelino stene izdelka. Ko je stena na modelu dovolj debela se odvečna masa izlije iz mavčnega modela in ponovno porabi.

Stružna gnota se z avtomati oblikuje v mavčni model. Avtomati nadomestijo klasično delo lončarja, saj delavec sedaj samo dodaja ali odvzema stroju surovino. Stroj oblikuje izdelke, odreže odvečno gnoto, označi z zaščitnim znakom, nato pa delavec »keramik« izdelke na mavčnem modelu postavi v sušilnico. Po sušenju izdelkov nastopi skrček črepinje, ki je oddala fizikalno vezano vodo, dobila pa je trdnost. Posušeni izdelki se retuširajo – obrežejo in obrišejo s sintetično gobo. Tako so izdelki iz oblikovalnih oddelkov strugarne in livarne sposobni za prvo žganje.

Za žganje keramičnih izdelkov imamo štiri peči, dve za surovo žganje (prvo žganje) na temperaturi 960°C in dve peči za drugo žganje (glazurno žganje) na temperaturi 1040°C. Peči kurimo s plinom butan-pro

pan. Pri prvem žganju zgorijo vse organske snovi, ki so v gmoti, odda se kemično vezana voda in črepinja se zgoščuje. Z zgoščevanjem dobi črepinja trdnost, v samem izdelku pa nastajajo prazni prostori (poroznost črepinje).

Po prvem žganju tako dobimo črepinjo z določeno trdnostjo in na udarec po njej, se začuje jasen zven. Če je izdelek poškodovan – počen – je zven zamolkel, plehek in tak izdelek ne gre v nadaljnjo obdelavo.

Sedaj pride odločilna faza pri izdelovanju keramike, to je glaziranje – prevlečenje izdelka z glazuro, ki črepinji poveča trdnost, zapre pore, ji da nepropustnost, lesk, trajnost in barvo.

Za proizvodnjo glazur pa uporabljamo naslednje surovine: kaolin, kremenčev pesek, glinico, kredo, glinenec, boraks, minij, glajenko, cirkon silikat, titanove spojine, cinkov oksid, kositer oksid, natrijev karbonat itd. Za osnovno surovino glazure – frito – pa je treba komponente suho premešati, nato pa vložiti v peč za fritanje (taljenje) in segreti na temperaturi, da se surovine stopijo v tekočo steklasto maso, katero preko jeklenih valjev spuščamo v vodo. Tako dobimo fritni granulat v obliki tankih lističev ali kristalov.

Temperatura taljenja je med 1200 do 1400°C. Friti se doda do 10% kaolina kot polnilo in 2 do 15% pigmentov. Pigmenti pa so nosilci barve v glazuri. Tudi pigmenti so predhodno obdelani s suhim mešanjem in žganjem na temperaturi med 1000 in 1300°C. Po žganju se pigmenti mokro meljejo na granulacijo 30 mikronov in izpirajo ter sušijo. Pigmenti so oksidi kovin in z njimi dobimo naslednje barve: baker in krom zelena, vanadij rumena, železo rjava, kobalt modra, cirkon silikat bela in s kombinacijo selena in kadmija živordečo in oranžno barvo.

Frita z dodatkom pigmenta se nato mokro melje na granulacijo pod 40 mikronov. Tako pripravljena vodna suspenzija predstavlja glazuro za glaziranje keramike. Debelina glazure na izdelku pa je od 0,2 do 0,3 mm.

Glazira se z brizganjem ali umakanjem v suspenzijo. Gostota glazure je točno določena za vsako barvo in vrsto izdelka, vsi deli izdelka pa morajo biti enako dolgo v glazuri, da je nanos enakomeren.

Pri drugem žganju moramo paziti, da se glazura prime s črepinjo, da se ne lušči in da po ohlادitvi in uporabi ne dela razpok. To preprečujemo tako, da uskladimo koeficiente raztezanja črepinje in glazure. Pred ali po nanašanju glazure izdelke dekoriramo s pod ali nad glazurno dekoracijo z barvami za sitotisk ali dekor barvami za 1040°C. Zato imamo poseben oddelek slikarno, kjer naše slikarke s spretnimi rokami dekorirajo izdelke. Prav ročni dekor nam je prinesel ugled in prodajne možnosti na evropskem trgu keramike.

Ko so izdelki glazirani in dekorirani se vložijo v peč za drugo žganje. Spodnji deli izdelkov – nožice se obrišejo tako, da je nožica neglazirana in se pri žganju ne zlepi na ognjestalen material. Na tega naložimo posodo in vozički po tirih drsijo skozi peč. Temperatura drugega žganja je 1040°C, predhodni čas pa 18 – 20 ur.

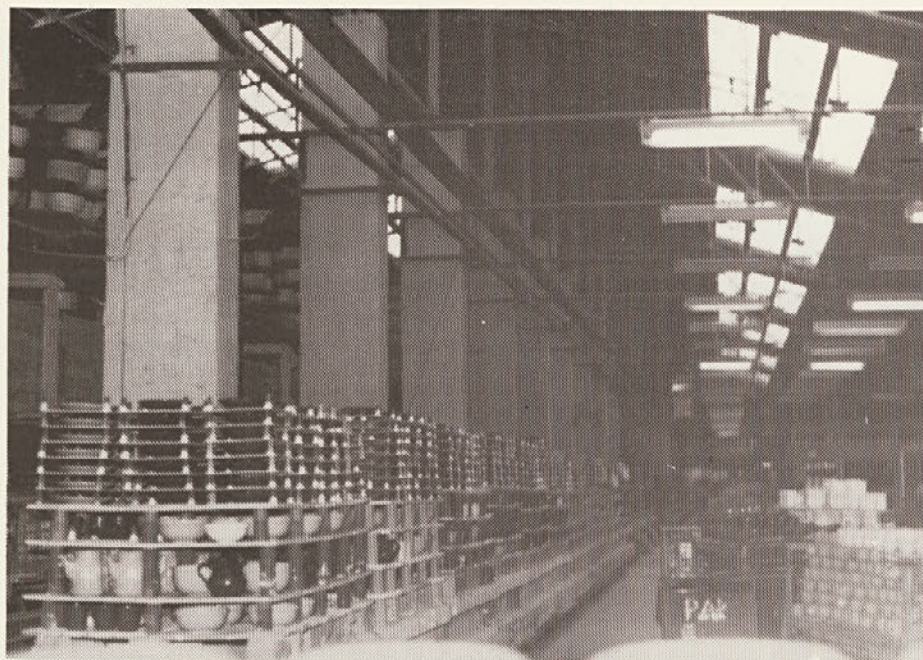
Prvo-biskvitno žganje v tunelski peči pri temperaturi 960°C.

Glaziranje izdelkov z umakanjem – zahtevno in natančno delo

Slikanje keramike, zahtevno delo, ki je poneslo slavo KIL v svet

Drugo glazirno žganje v tunelski peči pri temperaturi 1040°

Ko se v peči pri najvišji temperaturi stvori glazura je po ohladitvi izdelek primeren za pregled in preizkus kvalitete.

Potem se v pakirnici pakira in odpošlje do naročnika. Proces izdelave keramike je tako zaključen.

Iz opisanega spoznamo, da je izdelovanje keramike zahtevna proizvodnja. Med pripravo gmote, oblikovanjem, žganjem, glaziranjem in ponovnim žganjem je veliko pastí in možnosti poškodbe izdelkov, tako da izdelek ni kakovosten. Vsi delavci v Keramični industriji Liboje pa smo se in se bomo trudili, da bo naša keramika uživala ugled in kvaliteto. S spremljanjem razvoja keramične tehnologije, smeri razvoja glazur in barv ter dekoracije pa se bomo trudili, da obdržimo ustrežno kvaliteto in tradicijo. Kljub slabšim možnostim kot razvite keramike v Evropi (Italija, Nemčija, Francija) pa bomo obdržali stik z vodilnimi keramikami v Evropi.

Naj nam bo 170-letnica tovarne vzpodbuda za še boljše delo in da bi naši izdelki krasili stanovanja in vitrine širom Evrope.

Forto Turk

Razvoj družbenega standarda

Gotovo bo v tej slavnostni številki izrečenih nemalo pohvalnih besed tej in preteklim generacijam delavcev, ki so z izredno požrtvovalnostjo zgradili to, kar danes lahko hvalimo. In prav je tako.

Ko se danes oziram v preteklost, se mi zdi marsikaj, kar smo storili skoraj nemogoče. Kljub težkemu položaju, v katerem se je naša tovarna in panoga nahajala v vseh teh letih nismo nikoli pozabili na človeka – delavca. Zavedali smo se, da je potrebno najprej ustvariti ne samo znosne delovne pogoje, ampak tudi življenjske pogoje, da bomo lahko ustvarjali novo vrednost. Tako stališče in seveda tudi temu primerna dejanja so se visoko obrestovala. To dokazuje sedanje stanje in globoka pripadnost delovni organizaciji, ki jo čutijo delavci, tudi še po odhodu v pokoj.

Pa poglejmo, kako je potekal razvoj družbenega standarda na stanovanjskem področju.

Ko sem leta 1952 prišla v ta kolektiv smo imeli na razpolago le naslednja stanovanja:

- stanovanjsko stavbo Liboje št. 5 – 2 stanov. zgrajena 1850. leta
- stanovanjsko stavbo Liboje št. 6 – 4 stanov. zgrajena 1850. leta
- stanovanjsko stavbo Kasaze št. 35 – 8 stanov. zgrajena 1880. leta
- stanovanjsko stavbo Kasaze 16 – 6 stanov. zgrajena 1949. leta

Torej skupaj 20 stanovanj.

V tem času je pred vhodom v tovarno stala tudi lesena baraka, v kateri so bila samska stanovanja. V istem letu so bile dograjene še tri stanovanjske stavbe na Gričku nad sadno drevnico »Mirosan« v Kasazah in sicer:

- Kasaze št. 21 z 8 stanovanji
- Kasaze št. 22 s 4 stanovanji
- Kasaze št. 23 s 4 stanovanji

V stanovanjski stavbi št. 21 so bila zgrajena najprej samska stanovanja, ki pa so se kasneje, za-

radi pomanjkanja družinskih stanovanj, preuredila tudi v družinska stanovanja.

Razumljivo je, da smo želeli leseno barako pred vhodnimi vrati v tovarno, v kateri so delavci živeli pod nemogočimi pogoji, čimprej podreti in nadomestiti z zidano stanovanjsko hišo. To se je uresničilo 1958. leta.

Tudi ta stanovanjska hiša je bila najprej namenjena samskim delavcem. Kasneje pa je nastalo tudi nekaj družinskih stanovanj. Sedaj se v njej nahaja 8 stanovanj. Stanovanjska hiša Kasaze 16 je bila zgrajena v neposredni bližini Sadne drevnice »Mirosan«. Razvoj te delovne organizacije je terjal tudi več delavcev, ki jih pa niso mogli zaposliti, ker niso imeli stanovanj. Želeli so odkupiti to stanovanjsko hišo za svoje potrebe. Razumeli smo njihove želje ter se dogovorili, da nam v zamenjavo v Dobriši vasi zgradijo blok s 6 stanovanji. Stanovanjski blok je bil dograjen 1960. leta in še isto leto je stanovanjska stavba Kasaze 16 prešla v lastništvo »Mirosana«. V letu 1961 smo prvič kupili tudi 1 stanovanje v Prešernovi ul. št. 3 v Žalcu.

Prvi blok s 6 stanovanji, ki ga je zgradila KIL v sedanjem naselju »Grič« nad tovarno, je bil dograjen leta 1962. Žal pa smo takrat imeli premalo finančnih sredstev, da bi nadaljevali z blokovno gradnjo in smo zato morali kupovati posamezna stanovanja v Žalcu in sicer:

- 1963. leta
- 1 stanovanje v ul. Florjana Pohlina 1
- 1963. leta
- 2 stanovanji v ul. Florjana Pohlina 2
- 1964. leta
- 2 stanovanji v ul. Florjana Pohlina 3
- 1965. leta
- 1 stanovanje v ul. Velenjska 10
- 1966. leta
- 8 stanovanj v ul. Velenjska 10 11

Po tem letu smo pričeli z varčevanjem sredstev, ker smo želeli graditi v Kasazah. Tako je leta 1970 bil zgrajen drugi stanovanjski blok s 60 stanovanji – Kasaze 105.

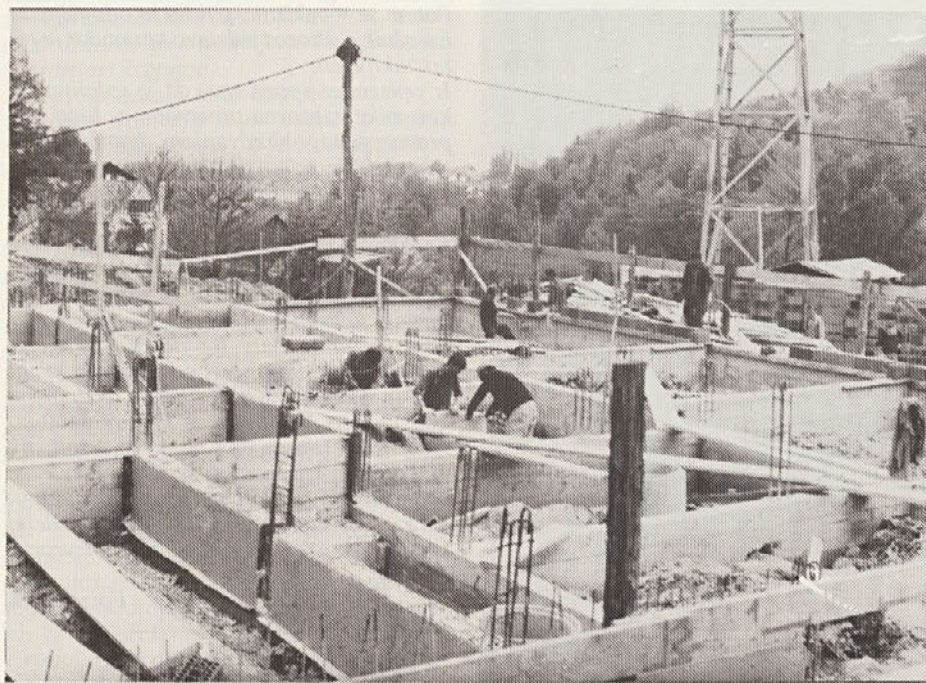
S tako gradnjo smo želeli nadaljevati. To so predvidevali tudi naši planski dokumenti. Z lastnimi sredstvi pa nismo bili sposobni graditi večjih stanovanjskih stavb, kar bi bilo ceneje in tudi glede na pomanjkanje prostora primernejše. Ravno v tem obdobju so se menjali predpisi o stanovanjski izgradnji. Podpisali smo samoupravni sporazum za odvajanje sredstev za izgradnjo solidarnostnih stanovanj. Naša želja in zahteva je bila, da taka stanovanja skupaj z našimi sredstvi zgradimo tudi v Kasazah na »Griču« nad tovarno, kjer je bilo še dovolj prostora. Želeli smo nastaniti delavce v bližini njihove zaposlitve, saj bi s tem odpadli potni stroški. S to našo zahtevo pa smo naleteli na izredne težave. Takratni občinski močje so bili namreč trdno odločeni dovoliti stanovanjsko izgradnjo samo v Žalcu in v nekaterih večjih krajih kot sta Polzela in Prebold. Z dokazovanjem nesmotnosti takega stališča smo končno le uspeli doseči, da se je v planu stanovanjske izgradnje občine Žalec vnesla tudi stavba. izgradnja v Libojah.

Tako je leta 1976 bil zgrajen z združenimi sredstvi prvi stanovanjski blok – Kasaze 109 v katerem smo odkupili 7 stanovanj, leta 1979 stanovanjski blok Kasaze 110, v katerem je bilo odkupljenih 6 stanovanj, istočasno pa v Žalcu 1 stanovanje. Tudi leta 1980 je bilo odkupljeno v Žalcu 1 stanovanje. Zaradi dotrajanosti pa smo leta 1981 po sklepu DS in skupščine SSS Žalec izločili iz stanovanjskega sklada stavbo številka 5 v Libojah, v kateri sta bili dve stanovanji. Ta stavba je bila kasneje prodana.

Stanovanjska izgradnja se je nadaljevala. Leta 1982 je bil na Griču zgrajen 20-stanovanjski blok Kasaze 111, v katerem je bilo odkupljenih 10 stanovanj. Leta 1983 smo od SSS Celje odkupili eno dvosobno stanovanje zaradi reševanja kadrovskih potreb in je bilo tudi dodeljeno kot kadrovska stanovanje.

Tako je danes pri SSS Žalec vloženi 94 stanovanj in SSS Celje 1 stanovanje, s katerimi razpolaga Keramična industrija Liboje. Prav kma-

lu pa se bo ta seznam povečal še za 10 stanovanj, saj so že zgrajeni temelji za nov stanovanjski blok v katerem bodo tudi stanovanja KIL.

Temelji novega stanovanjskega objekta in vrta so že narejeni

Vprašali se boste kako je mogoče pri tako nizkih OD, kot smo jih imeli v preteklosti zgraditi oz. odkupiti toliko stanovanj? Odgovor je preprost. V KIL smo vedno menili, da se morajo sredstva trošiti namensko. In še nekaj. Bili smo ena od redkih DO, ki smo se strogo držali določila samoupravnega sporazuma, ki je določal razmerje med družbeno in individualno stanovanjsko izgradnjo. Posojila, ki so jih dobili naši delavci v preteklosti za izgradnjo individualnih stanovanjskih hiš so bila res minimalna. Ne smemo pa pozabiti povedati, da smo veliko vlagali tudi v prenavo starega stanovanjskega sklada, za kar smo vedno našli razumevanje tudi pri SSS Žalec.

Velikemu številu delavcev KIL pa so bila zaradi nizkih OD v preteklosti in slabih stanovanjskih razmer dodeljena tudi solidarnostna stanovanja, saj ni bilo mogoče z lastnimi sredstvi naenkrat rešiti stanovanjske probleme vseh delavcev.

Drugo področje družbenega standarda pa je družbena prehrana. Tudi to področje ima kaj pestro zgodovino.

Prva »menza« je baje bila v prostorih sedanjega laboratorija, kjer je bila tudi mala dvoranica za sestanke. Kasneje je bil k leseni baraki pred tovarno dograjen prizidek, v katerega se je preselila »menza«. Takrat so se še pripravljali topli obroki in tja sem hodila na malico tudi še jaz leta 1952, ko sem se zaposlila v tovarni. Od tod se je menza preselila v prostore, kjer je bila stiskalnica za oblikovanje ploščic. Takrat je bilo konec s toplimi malicami. Ta prostor je bil sicer malo boljši, vendar pa še vedno ni bil primeren. Takrat v Libojah ni bilo razen »rudniške menze« nobenega lokala za prehrano in tako se je porodila ideja, da bi na prostoru nekdanjih garaž pri domu Svobode, ki so pa pogorele, zgradili obrat družbene prehrane v katerem bi bila tudi samska stanovanja. Tudi ta želja se je uresničila. Veliko dela je bilo opravljenega z udarniškim delom. Pred pričetkom odločitve za izgradnjo tega objekta je bila opravljena anketa,

ki je podprla upravičenost takega vlaganja sredstev, saj se je večina delavcev odločila, da bo tudi kosila jemala v tem obratu družbene prehrane. No, v začetku obratovanja je tudi bilo tako, žal pa se je kmalu pokazalo, da bo obrat posloval z izgubo. Pomanjkanje ustreznega kadra in vedno dražje storitve so narekovala, da smo morali dati lokal v najem. Še vedno pa so se tu kuhale malice za delavce KIL in vozile v tovarno. En del lokala pa je bil oddan »Mesnini« Celje za ureditev mesnice, ki je doslej v Libojah ni bilo.

Pregovor »Sto ljudi – sto čudi« se je tudi tokrat uresničil. Vedno glasnejša je bila želja po hladni malici. Prehrana je občutljiva zadeva in le

težko ustrežeš vsem. Nastal je tudi problem razdeljevanja hrane itd. V tem času je v libojški KS bilo potrebno razširiti trgovino, ker je postala zaradi dotoka prebivalstva v Liboje izbira preslaba in trgovina premala. Savinjski magazin, ki je zalagal z živili naš kraj, je želel odkupiti našo stavbo in želel urediti samopostrežno trgovino, mesnica pa bi še naprej ostala v delu zgradbe.

Ker so bile želje glede družbene prehrane take, kot sem prej opisala in ker najemnina ni več doščala za pokritje stroškov vzdrževanja, so se samoupravni organi odločili stavbo prodati Savinjskemu magazinu. Tako smo bili zopet prisiljeni urediti bife v tovarni in sicer v prostorih sedanjega računovodstva, kjer je z manjšimi preureditvami posloval vse do leta 1982, ko smo na dvorišču tovarne zgradili nov obrat družbene prehrane. Kljub temu, pa se tudi še sedaj pripravljajo malice izven tega obrata in vozijo v tovarno. Verjetno boste rekli, da je to čudno. Res, bolje bi bilo, če bi se hrana kuhala doma. Žal pa prostori niso tako zgrajeni. Vprašali boste zakaj? Odgovor pa je sledeč. Ko smo hoteli pričeti z izgradnjo so bili sprejeti novi predpisi, ki so dovoljevali graditi stavbe za take namene samo z lastnimi sredstvi – torej brez posojil Naša »špaga« pa je bila prekratka za izgradnjo skladišč in nabavo potrebnih strojev. Kljub temu je tudi to velika pridobitev, saj delavci prvič lahko kulturno malicajo.

Tretje področje družbenega standarda, ki je bilo zelo pereče, je bilo varstvo otrok. Potrebno je bilo nekaj storiti, če smo hoteli, da bi se matere v času službe res posvetile delu, ne pa mislile o tem kaj delajo otroci doma oz. kako bodo uredile varstvo za jutri, ko bo treba zopet na delo.

No in kakor se najde rešitev za vsak problem, če se hoče rešiti, tako smo rešili tudi ta problem.

Kmalu po osvoboditvi je bil na »Griču« zgrajen mladinski dom, ki pa je le kratek čas služil svojemu namenu, ker je bila večina mladincev vezana na prevoze z avtobusom v kraje, kjer so stanovali. Sklenjeno je bilo, da se stavba preuredi za namene otroškega varstva in 1. 4. 1962 je bil otroški vrtec izročen svojemu namenu.

Otroci s tovarišico na utesnjenem igrišču pred vrtcem

Opoldanski počitek je nujno potreben

Zaposlili smo dve vzgojiteljici in snažilko. Prva vzgojiteljica in upravnica je bila tov. Štefka Popit, sedanja direktorica VVU Žalec. Spominjam se je, kot zelo prijetne in za delo navdušene deklice, ki je kar naprej prihajala k meni z novimi in novimi predlogi za izboljšanje organizacije dela v vrtcu in za funkcionalnejšo ureditev vrtca. Seveda sem jo marsikdaj razočarala, saj ni bilo sredstev za izpolnitev vseh njenih in naših želja. Še danes se ob srečanju pogovarjava o času, ki je bil poln garanja in odpovedovanja, toda tudi tovarštva in veselja ob doseženih uspehih. Nikoli ne bom pozabila dneva, ko me je obiskala tov. Žagarjeva, takrat tajnica SO Žalec, in prinesla novico da moramo vrtec odstopiti, ker se predvideva nova organizacija, ki predvideva združitev vseh vrtcev občine v eno organizacijo. S težkim srcem smo sledili tem smernicam in brez najemnine odstopili tudi v bodoče to stavbo vrtcu v uporabo. Še danes služi svojemu namenu, vendar pa več ne ustreza. S podporo kolektiva KIL družbenih organizacij kraja za pridobitev novega vrtca je KIL zopet prispevala k uresničitvi te želje in potrebe, saj bodo v ravnokar pričetni izgradnji novega stanovanjskega bloka na »Griču« nad tovarno vgrajeni prostori tudi za otroški vrtec.

Kaj pa organizacija letovanja? S tem področjem se je res vsa leta ukvarjala sindikalna organizacija delovne organizacije, vendar ne moremo mimo tega, da bi ne omenila tudi tega področja.

Prvi domenk, ki smo ga imeli v najemu za letovanje na morju je bil v Selcah. Nato smo postavili dve baraki v Biogradu na moru v sodelovanju s počitniško skupnostjo Žalec. Postalo je premalo in sprejet je bil sklep, da se kupijo prikolice, ki so se postavljale v različnih krajih ob morju in planinskih krajih. Sedaj imajo 8 prikolic za letovanje, vendar je vedno prevladovala želja, da bi imeli lasten dom. Odločili smo se za najem manjše stavbe na otoku Pagu v Poveljani. Kasneje smo ga hoteli odkupiti, vendar zaradi oddaljenosti in nefunkcionalnosti stavbe ter previsoke cene, do tega ni prišlo.

Objavljali smo razpis za nakup doma in tudi našli zelo ustrezno stavbo v Poreču, kjer bi z manjšo preureditvijo danes lahko letovalo 30

ljudi naenkrat. Tudi pogodba je bila že sklenjena, žal pa je prišlo do zapetljavev in iz tega ni bilo nič. In tako smo kasneje odkupili na otoku Cresu v naselju Miholaševica dvoje stanovanj in eno garsonjero. Vidite, tudi to področje ni zanemarjeno.

Iz članka lahko spoznamo povezanost delovnega kolektiva KIL s krajem, ki je zelo močna. Vsako svojo odločitev dobro premisli in vedno realizira tako, da je dajanje v prid tudi krajanom. Ali je to res boste vprašali? Da, res je. Kar poglejmo:

Med prvimi smo bili v občini, ki smo organizirali otroško varstvo, katero danes služi vsem in ne

samo otrokom delavcev. Trgovina bi se še verjetno vedno stiskala v starih prostorih, če ne bi prodali obrata družbene prehrane Savinjskemu magazinu za minimalna sredstva, s čimer smo omogočili KS, da je za svojo dejavnost dobila prostore bivše trgovine. Tudi mesnice verjetno še ne bi imeli. Kaj pa vodovod, ki smo ga z lastnimi sredstvi pripeljali do tovarne, in je bil osnova za nadaljnjo ureditev tega perečega vprašanja v kraju in tudi v Žalcu. Tudi njen delež pri izgradnji ceste Petrovčje-Liboje, mostu čez Savinjo, asfaltiranje ceste na Grič je velik in njeno prizadevanje za izgradnjo zdravstvene ambulante v bloku na Griču je rodila sadove. Verjetno je še danes ne bi imeli, če ne bi pristali, da se zida kot sestavni del bloka, kar je bilo ceneje in so tako zbrana sredstva samopriskevka zadoščala. Da ne omenjam njenega deleža pri obnovi kulturnega doma. Saj res, tudi pri izgradnji osnovne šole, ki je bila prva v občini sezidana iz samopriskevka, je imela svoje prste vmes. Kaj pa streljšče? In kako lepo so uredili okolico tovarne. Kjer so bile prej jame s smrdljivim terrom, ki se je vsake toliko časa zažigal, kar je povzročilo neznošen smrad in onesnaževanje okolice s sajami, rastejo čudovite breze. Pa še nekaj. Kdo je organiziral prvo avtobusno povezavo z ostalimi kraji? Zopet Keramična industrija Liboje.

Ali ni tudi vse to sestavni del družbenega standarda? Naj mi člani kolektiva ne zamerijo, če sem še kaj pozabila in tudi člani drugih DO v Libojah, ki so ravno tako prispevali k razvoju kraja, pa jih nisem omenila.

To leto je jubilejno leto »keramikov« in zato njim zahvala in iskrene čestitke z najboljšimi željami za nadaljnje uspešno poslovanje, ker sem še vedno prepričana, da bo tudi v bodoče iz njihove oblozene mize, ne drobtinica, ampak zajeten kos kruha namenjen tudi krajanom in širši družbeni skupnosti.

Zorka Godler

Konferenca osnovnih organizacij ZSS Keramične industrije Liboje je prejela Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije

Letos ob praznovanju 40-letnice združenih slovenskih sindikatov, je na svečani seji v Ljubljani 25. aprila, Konferenca osnovnih organizacij ZSS Keramične industrije Liboje prejela Zlati znak.

Poleg nas je Zlati znak dobilo še 9 organizacij sindikata delovnih organizacij in 40 posameznih delavcev sindikatov.

Utemeljitev za Zlati znak, ki smo ga prejeli je naslednja:

»Prva keramična tovarna v Libojah je začela delati že leta 1815. Prav v njej se je začel industrijski napredek Savinjske doline. Pri tem sta sodelovala še rudnik Zabukovica in Steklarna. S tako dolgo delavsko tradicijo je tesno povezano revolucionarno delavsko gibanje, saj so skupaj stavkali rudarji in delavci keramične tovarne. Konferenca osnovnih organizacij ZS Keramične industrije Liboje pripravlja zgledne proslave predvojnega revolucionarnega boja delavcev. Prav v teh krajih je bila ustanovljena Savinjska četa. Sindikat je po vojni izvolil delavske zaupnike že leta 1946.

Prvi delavski svet so izvolili septembra 1950.

Delavsko samoupravljanje je okrepilo samozavest ter spodbudilo kritično obravnavanje vprašanj. V 35. letih razvoja in graditve samoupravljanja je delovna skupnost dosegla zadovoljive uspehe. Konferenca osnovnih organizacij ZS je pri tem zelo pomembna za plodno sodelovanje s poslovodnim organom, samoupravnimi organi in z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami.

Konferenca tvorno pomaga pripravljati planske listine. Zaveda se, da smo v obdobju zaostrenih gospodarskih razmer ter prizadevanj za čim doslednejšo stabilizacijo. V svojem okolju iščejo notranje rezerve. Kljub omejevanju naložbenih možnosti posodablja strojno opremo, kar dosegajo z rekonstrukcijami, racionalizacijo dela, uspešni pa so tudi z inovacijami.

V delovni organizaciji so naredili odločilne premike pri delitvi po delu in rezultatih dela, saj so razvili takšne mehanizme, ki spodbujajo vse delavce v skupnih prizadevanjih za postavljene cilje. V neposredni proizvodnji normativno spremljajo uspešnost, za druge

pa velja poseben premijski sistem, ki zahteva predvsem od zaposlenih v DSSS za doseganje boljših uspehov v TOZD-u.

Zivljenjske in delovne razmere izboljšujejo s posodabljanjem, z dodatnim denarjem za stanovanjsko izgradnjo, s posojili za individualno zidavo, adaptacije in nakup stanovanj. Vsi delavci imajo zagotovljeno družbeno prehrano med delom.

Konferenca se uspešno vključuje v reševanje socialne problematike svojih delavcev. Z gradnjo lastnih počitniških objektov pa z gledno skrbijo za njihov oddih in rekreacijo. Ljudski obrambi in družbeni samozaščiti posvečajo precej pozornosti. Vsako leto s krajevno skupnostjo pripravijo »obrambni dan Liboj«. Delavce dobro obveščajo o vseh pomembnih zadevah.

V prostovoljnem krajevnem društvu Svoboda je včlanjena večina delavcev. Konferenca osnovnih organizacij ZS pomaga pihalni godbi rudarjev in keramikov Liboje. V kraju dela prostovoljno športno društvo Partizan, v katerega se vključujejo sekcije konference osnovne organizacije ZS.

Povezanost delovne skupnosti oziroma konference osnovnih organizacij ZS s krajevno skupnostjo je izjemna; nič se ne dogaja v krajevni skupnosti brez kolektiva, nič ni moč v slednjem brez krajevne skupnosti«.

Turk Forto

45 let IGD

V iskrenemu jubileju obstoja naše tovarne se pridružuje tudi 45-letnica obstoja Industrijskega gasilskega društva (IGD), ki je bilo ustanovljeno leta

nos. Vrline, ki jih v današnjem stabilizacijskem času še kako pogrešamo na vseh področjih. Zgledi, kaj in kako se da s skromnimi sredstvi, vendar s

Tov. Janc, eden izmed ustanoviteljev društva prejema ob 40-letnici IGD občinsko priznanje.

požrtvovalnim delom veliko napraviti, so ravno gasilci. Gasilec ne postaneš kar čez noč. Veliko truda, naporov in načrtnega usposabljanja je treba, da lahko govorimo o gasilcu, ki bo kos svoji nalogi v primeru požara. Vsak član kolektiva mora ceniti delo in prizadevnost članov IGD.

Oprema za gašenje s katero razpolaga IGD danes, se z opremo ob ustanovitvi seveda ne da primerjati. Seveda so neprimerno večje tudi nevarnosti požara, ki jih lahko obvlada samo sodobna gasilska tehnika. Ta pa zahteva mnogo znanja od gasilcev in vseh članov kolektiva.

V počastitev jubileja naše tovarne in gasilskega društva, bo v Libojah para-

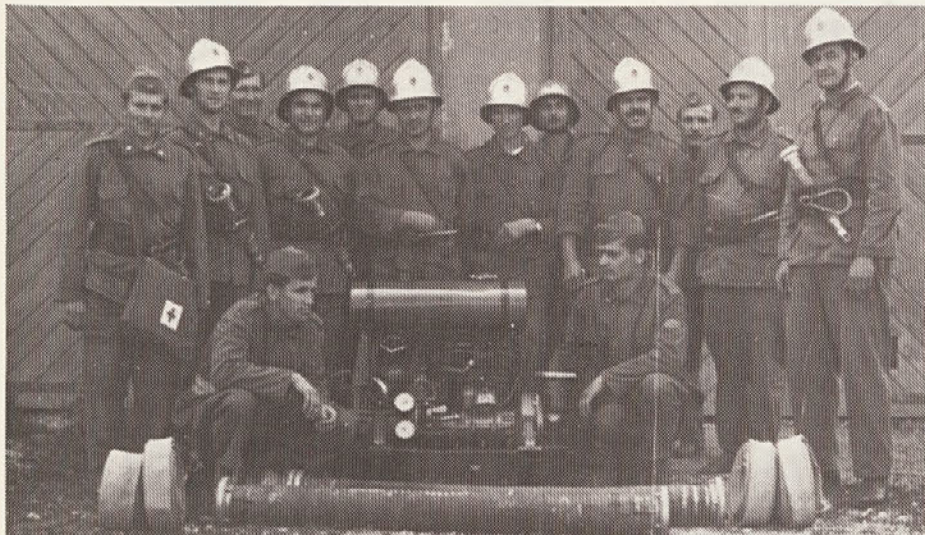
1940. Začetki so bili seveda bolj skromni, to še posebno velja za opremo s katero so razpolagali takratni gasilci. Dovolj je bilo samo volje in prizadevnosti, da tudi v takšnih razmerah pogasijo nastali požar.

Z veseljem lahko ugotovljamo, da kronisti niso zabeležili še nobenega požara večjega obsega, ki bi za dalj časa prekinil normalno delo v tovarni. Seveda gre zasluga tako prvim gasilcem, katere so kasneje zamenjale generacije nič manj prizadevnih gasilcev.

Ko sem pregledoval shranjene arhivske podatke o delu društva, skrbno napisane z roko in svinčnikom, sem čutil posebno spoštovanje in občudovanje do njihovega dela. Poročila, sezname, navodila, obvestila in prijavnice so skrbno vodene. Iz vsakega lista je čutiti prizadevnost, odgovornost in po-

Po nastopu v Petrovčah 14. IX. 1952

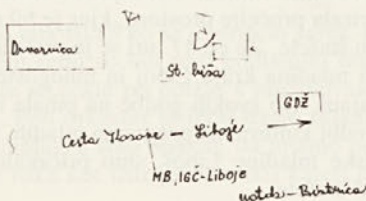

Na posnetkih lahko vidimo različne generacije članov IGD. Vsaka je prispevala svoj pomemben delež v prizadevanjih, da ni prišlo do večjega požara. Vsem čestitke in zahvala.

Poročilo

Po bližni sile, smo se tokaj odpravili na požarnišče. Na požarnišče smo prispeli ob 7¹⁵ t. j. 160-KIL Ljubljana. Tokaj nam očutilo situacijo. Za stanovanje na četrtem nadstropju in vse ostale podstropje. Resenje je bilo zelo občutljivo, zaradi samega terena in tudi zaradi plinov, ki so nastali pri gorenju. Požar je bil že tako razširjen, da se oparati nismo mogli lokalizirati, radi tega smo napeljali vodo s bližnjega potuba, s tem smo požar delno zadušili. Za tem so prispeli gasilci iz Zaleca ob 7²⁵. Srečevali smo jih v situaciji, nadalje smo si ogledali požarnišče. Poveljnik OGZ mi je dal nadaljnja navodila. Požar je bil hanean ob 7³⁵. Obvozi so bili prepeljani v lokustnico, ker so bili zastopljeni s plinom. Po hitri intervenciji, je bil požar lokaliziran, v tobo kratkem času. Nadalje smo stanovanje nadzorovali do 12 ur.

Podpis:
Ivan Rudič

Metop Drošnja vas 2. 6. 56

- Potočnik Martin
- Šarpley Karl
- Mirnik Ivan
- Poloma Ernest
- Škeršič Edi
- Škeršič Mojica
- Oblik France
- Mecani Ivan
- Jurak Anton
- Škeršič Ivan
- Škeršič Ivan
- Škeršič Ivan

IZJAVA

S katero se obvezuje tov. Anton Rudič roj. 22. 11. 1914, da bo kot član prostovoljne gasilske čete (industrijske čete) opravljal vestno in disciplinirano vse naloge, ki bodo naložene gasilski organizaciji. Se posebno se zavezuje, da bo dosledno izvajal naloge predpisane s "Pravilni" kom higienskih in tehničnih varnostnih ukrepov pri delu v št. 22 in 23.

Venke nedelavnost in neobrambo, ki bi zavirala delo gasilske organizacije in, da je to njegova krivda bo obravnavana kot disciplinski prekršek narejen v rednem delovnem času.

Izjavo potrjujemo s svojimi lastnorodnimi podpisi in sanjo jemlje moralno in materialno.

Na POLJO 1

Ljubljana, dne 22. 6. 1956.

Podpis: Anton Rudič

da gasilcev občine Žalec in razvite društvenega prapora. V prostorih gasilskega doma pa bo odprta razstava na kateri bo prikazana oprema s katero gasilci razpolagajo in delo društva v letih obstoja.

Ob jubileju čestitke vsem bivšim in sedanjim članom ter članicam industrijskega gasilskega društva.

Zapiski

Boje in. gas. čete keramične industrije Ljubljane dne 28 aprila 1955. Prisotnih 17 članov

I. Izpravnih se je gasilni dom in se je orodje spravilo v sobo režimne postaje požarnice.

II. Gledam se je razpravljalo o gradnji novega gasilskega doma.

Sklepmo se je, da se pri imenih naprosi za les, zato se dobijo za Horoz: Škeršič Karl, Vocho Anton in Jurak Viktor, za Ljubljano: Potočnik Martin, Mecani Ivan in Oblik France.

Sklepmo se je, da se bo pri gradnji delala udarniška in tako pripomoglo k čimprejšnji dograditvi.

Voja zaključena ob 17 uri.

Zapisnik
Vocho Anton

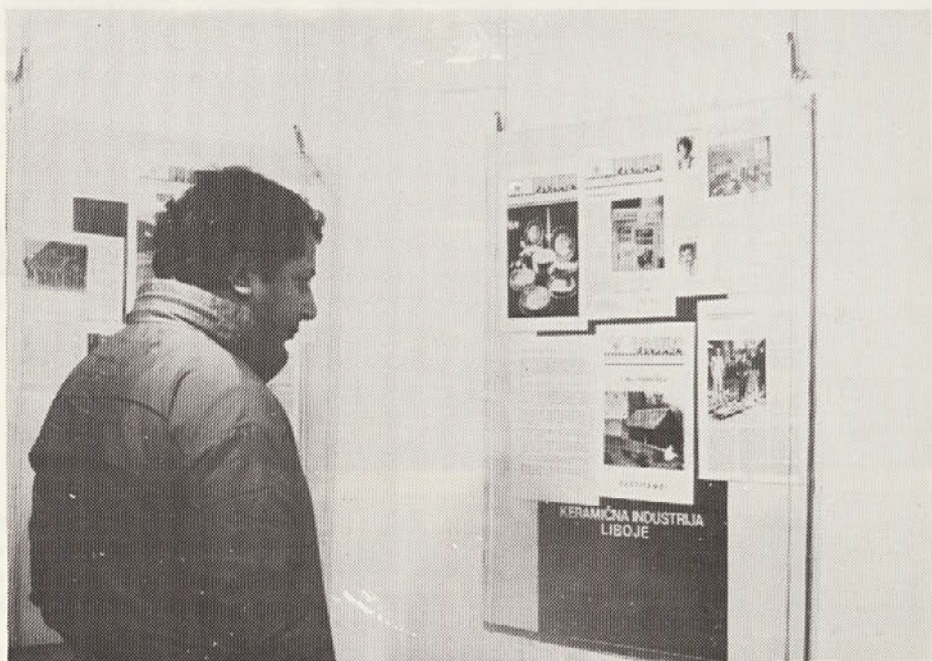
Razstava publikacij namenjenih obveščanju v OZD

Zveza sindikatov Slovenije, Občinski svet Žalec, Komisija za obveščanje in politično propagando je pripravila 7. maja 1985 v Savinovem salonu v Žalcu razstavo publikacij, namenjenih obveščanju v OZD občine Žalec in knjig kupljenih s pomočjo sredstev zbranih v OO ZS in dokumentov o zgodovini delavskega gibanja na našem območju, katere smo se udeležili tudi mi, ker se v kolektivu Keramične industrije Liboje, že vrsto let zavedamo, da je obveščanje delavca temeljni element uspešnega poslovanja, odločanja in delovanja. V vseh teh letih, teče že osemindvajseto, smo sistem obveščanja razvijali in razvili tako, da zagotavlja ob zainteresiranosti posameznika biti tekoče seznanjen z rezultati, težavami, uspehi in neuspehi v delovni organizaciji pa tudi v krajevni skupnosti.

Naj predstavim naš sistem obveščanja, brez da posebej povzemam določila o tem področju, ki jih vsebujejo različni samoupravni akti:

1. Kvartalno izhaja časopis »Libojski keramik«, ki vsebuje vse pomembnejše dogodke iz raznih področij življenja in dela v delovni organizaciji, krajevni skupnosti, del in sklepov družbenopolitičnih organizacij in društev, samoupravnih organov, zgodovinska dejstva, prispevke osnovne šole, planinski kotiček in še bi lahko naštevali.

2. Mesečno izhaja »Informator« (do 10. v mesecu), kjer so vsak mesec sproti objavljeni tekoči dogodki v proizvodnji, prodaji in še drugi. Drugi del vsebine tega časopisa vsebuje konkretne podatke o: dosegan-

ju norm, proizvodnji, prodaji, izvozu, realizaciji, ekonomičnosti, zalogah, storilnosti in o osebnih dohodkih.

3. Razglasna postaja v telefonski centrali je živa oblika dajanja raznih kratkih informacij. Zvočniki so montirani v večini oddelkov, tako da je informacija hitra in učinkovita.

4. V delavski restavraciji imamo posebno razglasno postajo z radiom, kasetami, ojačevalcem, z mikrofonskim priključkom, ki ga lahko koristimo za dajanje raznih infor-

macij v času zborov ali drugih oblikah, ko so delavci množično zbrani v enem prostoru.

V večjih oddelkih in pri vходу v delavsko restavracijo imamo oglasne deske (sedem) na katerih se podajajo tekoče pisne informacije.

Iz navedenega je moč razbrati, da mediju informiranja posvečamo precej pozornosti, saj se zavedamo, da je lahko dober delavec in samoupravljalca le tisti, ki je tekoče in kvalitetno informiran.

Veličasten sprejem zvezne mladinske štafete v Libojah

Uvod v praznovanje občinskega praznika v letu 1985 v Libojah je bil sprejem zvezne mladinske štafete. To je sklenila občinska konferenca ZSMS Žalec, ker je tradicionalno, da sprejemajo zvezno štafeto tam, kjer se praznuje občinski praznik občine Žalec.

Mladina Liboj, Keramične industrije in krajanji smo se tega zelo razveselili.

Že teden dni pred sprejemom štafete so se: šolska mladina, mladinska organizacija kraja in Keramične industrije Liboje, godba na pihala in moški pevski zbor pripravljali na izvedbo kulturnega programa ob slavnostnem sprejemu štafete.

Mladinska organizacija Keramične industrije Liboje je pod vodstvom prizadevnega tovariša Milana Gorenjaka okusno dekorirala pročelje prostora, kjer je bil sprejem štafete. Že ob 17. uri se je pričela zbirati mladina kraja Liboj in mnogoštevilni krajanji. Ob zvokih godbe na pihala in ob izvedbi kulturnega programa mladih, to je šolske mladine Liboj, smo pričakali prihod štafete.

Pred prihodom zvezne štafete je prispela v Liboje lokalna štafeta iz Galicije in Pirešice.

Ob 17.25 uri pa je iz Celja prispela zvezna štafeta, ki je bila ob izvajanju kulturnega programa nadvse lepo sprejeta.

V imenu krajanov, mladine Keramične industrije in Liboj je navzoče pozdravila predsednica ZSMS KIL tov. Breda Planinšek, ki je v svojem pozdravu opisala začetek štafete mladosti še iz časov, ko jo je

v Beogradu sprejemal naš nepozabni voditelj tov. TITO.

V imenu mladinske organizacije kraja Liboj je pozdravno pismo prečitala tov. Bojana Bloh, in obljubila, da bo mladina šla zvesto po poti, ki jo je začrtal tov. Tito. Ob sprejemu štafete je imel osrednji govor predsednik konference ZSMS Žalec tov. Bojan Pevec, ki je v pozdravnem govoru štafeti mladosti zagotovil prizadevanje mladih za uresničitev izgradnje naše so-

cialistične skupnosti v poglobljanju samoupravnega sistema in zagotovil, da bo mladina še naprej stopala po Titovi poti. Približno ob 17.40 je mladina Liboj prevzela štafeto in jo predala mladincem, ki so štafeto posneli v Prebold.

Kulturni program pa se je še nadaljeval, saj so mladina, godba na pihala, pevski zbor in folklorna skupina iz Šempetra želeli nadaljevati program v počastitev zvezne mladinske štafete. Šuler Darko

BRONASTI »PLEHARJI«

12. maj 1985. Ura je bila osem. Pri domu Svobode Liboje je čakal avtobus, da odpelje godbo Rudarjev—Keramikov Svobode Liboje v Maribor, kjer je bilo 8. tekmovanje pihalnih orkestrrov. Čeprav so se naši godbeniki zavedali kakšna odgovornost in naloga je pred njimi, so bili dobro razpoloženi. Priznati moram, da smo bili spremljevalci: Marinka, Tanja, Gelca, Majda, Irena, Ida, Mici in moja malenkost skoraj bolj zaskrbljeni, kot pa dekleta in fantje. Ob prihodu v Maribor so se godbeniki napotili v šolo, kjer so imeli kratek posvet in dobili napotke, potem pa so prišli za nami v sosednjo stavbo (samopostrežno restavracijo) na šilček za korajžo. Star pregovor pravi »Korajža velja, kdor jo ima«, in naši godbeniki so jo imeli, kar so tudi dokazali čez dobri dve uri. Tudi mi smo se napotili proti veliki in lepi Unionski dvorani s strahom kako priti do vstopnic ali glej čudo! Vedno prijazni in gostoljubni Mariborčani so bili gluhi za to zvrst glasbe, verjetno je bil vzrok sončno vreme. V dvorani, katera sprejme 500—600 poslušalcev nas je bilo približno 60 in še to večina nas, ki smo prišli z orkestri.

Ura je bila 10.15 ko se je pričelo zares. Po vrstnem redu so bili naši godbeniki šesti. Minute so tekle po polžje v pričakovanju naših. Peti orkester je igral tretjo skladbo in ob aplavzu smo opazili, da imamo bolj potne roke kot tisti (godbeniki) kateri bo-

do morali pred strogo žirijo, pokazati vse svoje znanje in sposobnosti. Napetost in že se prikaže par naših, ki so bili zadolženi, da pripravijo sedeže in notna stojala, potem neslišno odidejo. V dvorani molk in napetost (seveda samo v nas) kako bodo prišli na oder. In glej v novih uniformah (hlače, strajce in kravate) v elegantni drži prikorakajo ter se postavijo vsak na svoje mesto, potem se prikaže brhka na-

povedovalka, ki pove vsem kdo so in od kod so. Ko napovedovalka zapusti mikrofon zagledamo našega Toneta resnega obraza prepričan v svoje fante ve, da ne bo razočaran. Prva skladba za ogrevanje, druga in tretja za ocenjevanje, in že so utihnili zadnji akordi skladbe Rokovnjači. Ko je Tone sprejel spominsko bokaletu so godbeniki prav tako neslišno in disciplinirano zapuščali oder. Ni bilo prerivanja ali

prestopanja preko stolpov (kot je bilo opaziti pri nekaterih drugih orkestrih), ampak so šli v vrsti za svojim vodjem. Verjeli ali ne, bili smo iznenadeni od prihoda na oder, izvajanja skladb in nato še odhoda. Ali je mogoče, da ta mlada dekleta, fantje in možje lahko tako ponosno sledijo svojemu kapelniku. Priznam, da sem laik za tako zvrst glasbe, kljub temu

sem ob odhodu opazil vedri Tonetov obraz, kar nam je dalo slutiti, da je kapelnik zadovoljen s svojimi varovanci. Trud je bil poplačan!

Še dva orkestra, kratek posvet žirije in rezultati bodo tu. Spet napetost, tokrat tudi med godbeniki, kakšen bo rezultat njihovega trdega dela. Prva objava, druga, šesta objava: »Godba rudarjev-keramikov

Svobode Liboje je dobila za svoj nastop 259 točk in prejme BRONASTO PLAKETO«. Ali ni prečudovito!? Samo ena točka in bili bi SREBRNI libojški pleharji.

Pa kaj še hočemo več? V enainpedeset letnem delu jim je uspelo, kar so zaslužili, saj so delali in veliko vadili.

Srečni in ponosni smo zapustili Maribor ter se vračali proti Libojam vendar jo Jože po dogovoru s Tonetom rekel šoferju avtobusa, da bo v Vrholah kratek postanek. Kljub preživetemu naporu so bili godbeniki zadovoljni z domačim sendvičem, pivom, oro ali kavo.

Ko smo se okrepčali, je mojster bobnov izrazil željo, da bi eno zaigrali. »In res pade komanda!« Jože odpre prtljajnik avtobusa in že je držal vsak svoj sijoči se instrument v rokah. Prva skladba odigrana, dajmo še eno. Katero? Rozamunda! Tokrat tudi Tone zamenja vlogo, vzame instrument in veselo zaigra.

Odhod in že smo v kraju kjer živijo (večina njih) in trdo delajo za naše dobro počutje, ljudje na katere smo lahko ponosni vsi libojčani, posebno pa mi keramiki saj nosijo naše ime in to s srčnim ponosom. Ob koncu si dovolim v imenu libojških keramikov čestitati NAŠIM godbenikom za doseženi uspeh z željo, da bi še vnaprej delali kot ena družina, ker le tako lahko uspeš. Tone Mlinarič

Proslava v počastitev 40. obletnice osvoboditve, praznika OF in krajevnega praznika

Letos ko slavimo 40. obletnico osvoboditve so se SZDL krajevne skupnosti, sekcije društva Svobode, mladine, Osnovna šola Liboje domonile, da skupaj pripravijo proslavo, ki naj bi v svojem kulturnem programu izrazila pomen 40. obletnice osvoboditve in krajevnega praznika. Levji delež pri pripravi proslave je dala tov. Danica Hudina in ji za njeno delo dajemo vso priznanje.

Proslava je bila 4. maja pričela pa se je s slavnostno sejo skupščine krajevne skupnosti, na kateri je podal obširno poročilo predsednik krajevne skupščine tov. Koštomaj Jernej. Skupščino je pozdravil tov. Meglič Janez, predsednik občinske konference SZDL, ki je zastopal predstavnik občinskih forumov. Udeleženci slavnostne seje so se nato udeležili ob 17. uri proslave v počastitev 40. obletnice osvoboditve, praznika OF in krajevnega praznika.

Proslava je bila zelo dobro pripravljena, izvajanje nastopajočih je bilo brezhubno in pohvale vredno. V samem programu je sodelovalo okoli 100 nastopajočih: godba na pihala, moški pevski zbor, tamburaški orkester, recitatorji, mladina, mladinska plesna skupina in učenci osnovne šole Liboje z ritmičnimi plesi.

Po končani proslavi je predsednik SZDL tov. Srebot Feliks podelil priznanja OF zaslužnim krajanom.

Priznanja so prejeli:

ZEME Albina

– za vestno vsestransko delo na področju TVD Partizan in DPD Svoboda Liboje

Slavnostna seja KS Liboje

ZEME Alojz

– za vestno in požrtvovalno delo pri organizaciji vseh smučarskih tekmovanj in vzdrževanje smučišča

HRVATIN Jože

– za dolgoletno delo na področju TVD Partizan in ostalih družbenopolitičnih organizacijah KS

AVSEC Miljana

– za aktivno delo na delegatskem in kulturnem področju

MENČAK Ivan

– za vestno in požrtvovalno delo na kulturnem področju in pri izobraževanju podmladka godbe na pihala

MLINARIČ Marija

– za vestno delo na področju kulture in ZSMS

KVEDER Leonida

– za vestno in vsestransko delo na področju KK SZDL in ostalih družbenopolitičnih organizacijah KS

TRAVNŠEK Bojan

– za vestno in požrtvovalno delo na družbenopolitičnem področju in razvoju krajevne samouprave

VODOVNIK Rajko

– za vestno večletno delo na kulturnem področju

MESEC Branc

– za vestno in požrtvovalno delo pri vodenju tamburaškega orkestra

Po podelitvi OF priznanj je tov. Koštomaj Jernej, predsednik krajevne skupščine, podelil priznanja krajevne skupnosti.

Za prizadevno sodelovanje v upravljanju krajevne skupnosti so priznanja prejeli:

Valant Leopold
Martinšek Antonija
Korber Vid
Kaluđer Štefka
LIKO Liboje
Zeme Albina
Mlinarič Marija

Za uspešno delo v šoli so prejeli knjižne nagrade:

Džudarič Mojca
Oblak Mateja
Petek Aleš

Dolgoletnim članom moškega pevskega zbora DPD Svobode je Gallusova odličja podelil predsednik zbora tov. Vodovnik Rajko.

Odličja so prejeli:

Zlata odličja:

Kroflič Jože
Štajner Ivan
Kotar Alojz
Germadnik Vili
Oblak Viktor
Vočko Leopold
Vočko Anton

Srebrna odličja

Rus Jože
Vipotnik Stane
Kotar Štefan

Bronasta odličja

Avsec Jože
Ožir Martin
Martinšek Stanko

Proslava v počastitev 40. obletnice osvoboditve

Podelitev priznanj

Čretnik Franc
Kveder Milan
Goršek Vili
Zagar Mihael
Napotnik Simon

Vsem prejemnikom priznanj in odličij iskreno čestitamo!

V tem letu, ko praznujemo občinski praznik v naši krajevni skupnosti, želimo, da bi vse sekcije še naprej tako tesno in aktivno sodelovale, kajti le tako bomo sposobni uresničiti predvideni program proslav in prireditev, ki so še pred nami.

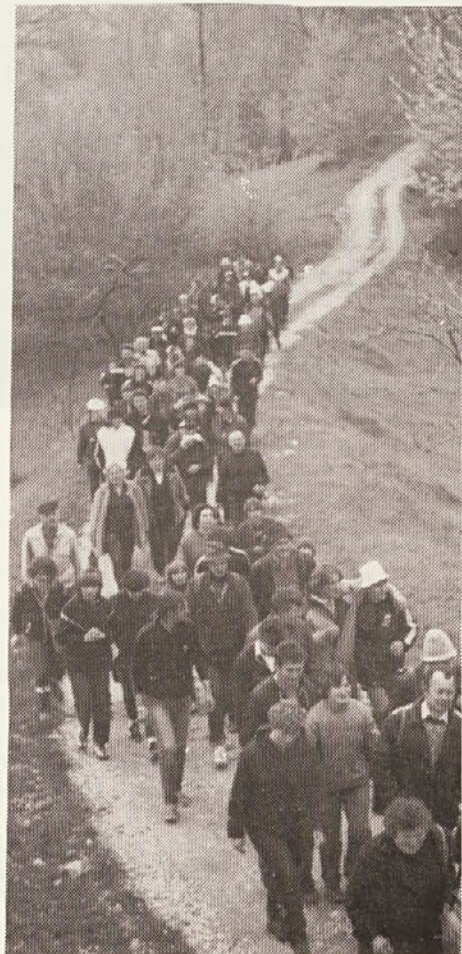
ŠD

Dostojno smo proslavili 40-letnico svobode, praznik dela in krajevni praznik

SZDL Liboje, družbene organizacije, sekcije kulturnega društva Svobode Liboje in mladina so svoje delo usmerile v dostojno praznovanje naših praznikov, posebno pozornost pa so namenile 40. obletnici osvoboditve.

POHOD PO SPOMINSKIH OBELEŽJIH PADLIH V NOV

Letos je bil v naši krajevni skupnosti že tretji pohod po obeležjih padlih borcev v NOV in delno tudi po mejah krajevne skupnosti. Pohod je bil v tem letu namenjen predvsem počastitvi 40. obletnice osvoboditve. Ta pohod je organizirala SZDL, skupno z ostalimi družbenimi organizacijami kraja in je bil 27. aprila. Pohod se je pričel ob 9. uri pri savinjskem mostu. Zbralo se je kar 200 pohodnikov. Med njimi je bilo 40 učencev osnovnih šol iz Liboj in Griž, nad 20 udeležencev iz vrst planincev in borcev NOV. Med njimi je bil tudi prvoborec tov. Ludvik Zupanc in predsednik ZB občine Žalec tov. Rado Cilenšek. Kolona pohodnikov je krenila ob bregu Savinje k spominskemu obeležju, kjer je bila formirana leta 1941 Prva savinjska četa NOV. Ob spominu je tov. Ludvik Zupanc, soudeleženec ustanovljene Savinjske čete, pohodnikom v kratkih besedah orisal takratno dogajanje. Pohodniki so na to krenili v smer Porance ob meji KS Griže, preko sedla med hribom Kotečnikom in Gozdnikom v zaselek Zagreben. Od tu proti Zalezinovi domačiji spet čez hribovje. Ustavili so se pri Frece Štefanu, kjer je pohodnike čakala zakuska, ki se jim je nadvse prilegla. Po polurnem počitku so nadaljevali pot proti turistični točki na Brnici. Na končni cilj so prispeli ob 15.30. Tam jih je čakala porcija partizanskega golaža, ki so si ga po 14 km dolgi poti pošteno

zaslužili. Manjkalo pa tudi ni dobre kapljice, za katero je poskrbelo društvo Svoboda. Ob veseljem razpoloženju se je oglasila marsikatera lepa pesem, prevladovale so pesmi iz NOB. Za veselo razpoloženje pa je poskrbel še harmonikaš

tov. Frece Štefan, vodja ansambla »Savinjskih sedem«, ki je pohod spremljal v celotni zadnji etapi. Pohod je bil zelo dobro organiziran, saj sta tov. Uplaznik Anton kot organizator pohoda in tov. Klaužar Štefka nekaj dni prej trasira-

la progo. Tov. Klaužar je kot vodja pohoda svojo nalogo uspešno opravila. Veselo razpoloženje pohodnikov in medsebojno tesno prijateljstvo je zagotovilo, da bo ta pohod ostal tradicija naše krajevne skupnosti.

ZA PRAZNIK DELA KRESOVANJE IN BUDNICA

Zavest delovnih ljudi kraja izhaja že iz predaprilske Jugoslavije, ko je bilo prepovedano praznovanje 1. maja praznika delavcev celega sveta. Že takrat so zagoreli kresovi v počastitev tega praznika, čeprav so takratni oblastniki z žandarji onemogočali kurjenje kresov in izlete delovnih ljudi, ki so v gumbnicah nosili simbol socialistične zavesti rdeči nagelj. Ta zavest je živa tudi danes, ko svobodno proslavljamo praznik dela. Tako meni tudi naša mladina. Da živi z zavestjo delovnih ljudi je pozdraviti njihovo prizadevnost, saj so tudi letos pripravili kres na Brnici. Na predvečer 1. maja je približno ob 20.30 uri zagorel kres ob navzočnosti številnih krajanov in mladine. Razpoloženje je bilo veselo, za zabavo pa je poskrbel harmonikaš tov. Frece Štefan. Njegove melodije so spremljale pesmi veselih udeležencev. To razpoloženje se je zavleklo pozno v noč, saj je prav, da se tradicija minulih let nadaljuje.

Na praznik dela 1. maja je v zgodnjih jutranjih urah naše krajane, delovne ljudi Liboj prebudila iz prijetnega sna Godba rudarjev in keramikov Svobode Liboje. Igranje budnice za praznik dela ni samo tradicija godbe, pač pa je njihova zavest takšna, da čutijo to kot svojo dolžnost, saj so sestavljeni iz zavestnih delovnih ljudi kraja in okolice.

Delovni ljudje kraja so nadvse ponosni na našo godbo, zato jim čestitamo ob 50. obletnici obstoja in jim želimo še veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Pohod

Godba igra budnico za praznik dela

Srečanje tamburaških orkestrrov v Libojah

Tamburaška sekcija je v tem letu organizirala že četrto srečanje tamburaških orkestrrov, ki je bilo dne 25. 5. 1985 ob 18. uri v dvorani Svobode. Na večeru s tamburico je sodelovalo 11 tamburaških orkestrrov in to:

- DPD Svoboda Griže
- DPD Svoboda Pesje
- KUD »Ilirci« Krapina
- DPD Svoboda Prevalje
- »Bisernica« Rateče pri Škofji Loki
- PD »Janez Čuk« - pionirski orkester iz Križevcev
- PD »Janez Čuk« - starejši člani iz križevcev
- ŽPD »France Prešeren« Celje
- DPD Cirkulane
- DPD Svoboda Polzela
- DPD Svoboda Liboje

»Večer s tamburico« je otvorila predsednica tamburaškega orkestra DPD Svoboda Liboje tov. Jerica Čretnik. V pozdravnem govoru je poudarila, da je letošnje srečanje namenjeno počastitvi »dneva mladosti«, 40. obletnici osvoboditve in občinskem prazniku občine Žalec.

Tov. Ivan Centrih, predsednik zveze kulturnih organizacij občine Žalec je pozdravil vse navzoče in izrazil dobrodoščilo vsem nastopajočim tamburaškim orkestrom, z željo, da bi to tradicijo še nadaljevali.

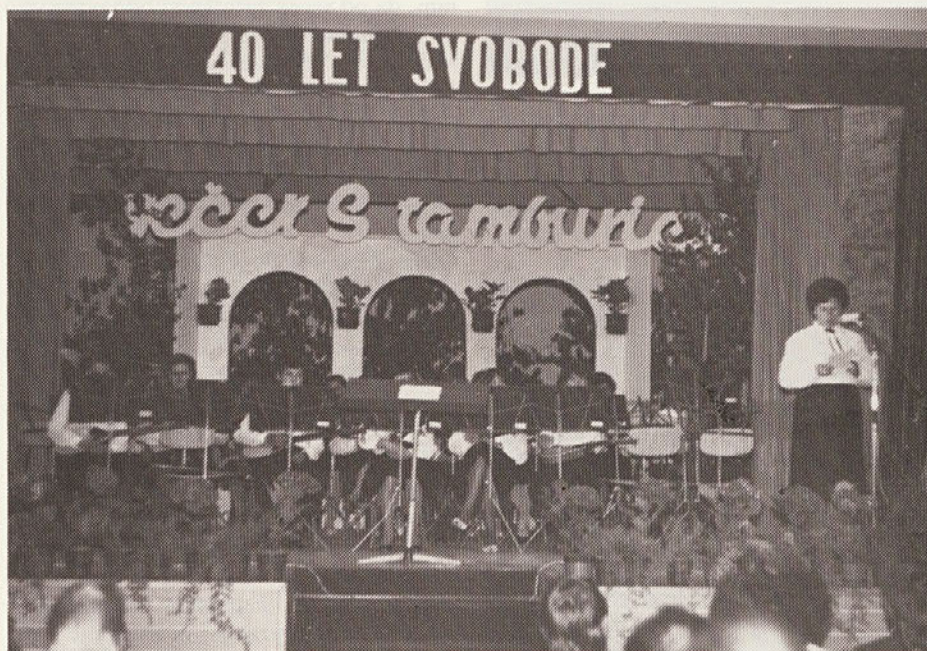
Nastopajoči so v svojem programu pokazali velik napredek v tej zvrsti glasbe. Posebno je pohvalno za tiste orkestre, ki so poleg izvajanja svojih melodij imeli tudi soliste pevce oziroma pevske točke.

Poslušalci so nastopajoče pozdravili z velikim aplavzom, tako da so nekateri morali svoj program podaljšati, poseben aplavz pa je dobil orkester ZPD »France Prešeren« iz Celja, ki igra zares na visoki ravni.

Vsi nastopajoči so prejeli priznanje za sodelovanje na »Večeru s tamburico«, posamezniki pa spominsko darilo, izdelek keramične s poudarkom na 170. obletnico keramične industrije Liboje, ki jo praznuje v tem letu.

Tako obširno prireditev so nam zagotovili naši pokrovitelji: Zveza kulturnih organizacij Žalec, Keramična industrija Liboje, Sadna drevesnica »Mirošan« in LIKO Liboje.

Tamburaška sekcija DPD Svobode Liboje se je zelo prizadevno pripravljala na to srečanje, predvsem pa tov. Brane Mesec, vodja orkestra in predsednica Jerica Čretnik, ostali člani upravnega odbora so bili zelo aktivni. Ob zaključku srečanja tamburaških zborov se je tov. Tone Mlinarič predsednik društva, še enkrat zahvalil

vsem nastopajočim in jih povabil na skromno zakusko. Prepričani smo, da so se nastopajoči

in gostje prijetno počutili med nami, želja vseh nas pa je, da bi bila takšna prireditev tudi v prihodnjem letu.

Šuler Darko

Revija godb na pihala 1985

Revija godb na pihala je v letošnjem jubilejnim letu potekala v Libojah, kjer slavimo praznik občine Žalec, 50-letnico naše Godbe rudarjev in keramikov in 40-letnico zmage nad fašizmom.

V nedeljo, 2. junija, so se pri domu Svobode Liboje zbrale vse štiri godbe iz naše občine. Sprejela jih je domača godba, pozdravil pa jih je predsednik kulturnega društva.

Občinstvu se je najprej predstavila rudarska godba iz Zabukovice, kot najstarejša, pod vodstvom dirigenta tov. Franca Tratarja. Zaigrali so štiri skladbe. Drugi na vrsti je bil pihalni orkester TT Prebold pod vodstvom dirigenta tov. Franca Verka. Zaigrali so štiri skladbe.

V okviru glasbene šole Rista Savina iz Žalca deluje najmlajši pihalni orkester, ki šteje 42 članov. Nastopili so pod taktirko tov. Zorana Kovača, vse zaigrane skladbe pa so požele velik aplavz.

Kot zadnja se je predstavila Godba keramikov in rudarjev iz Liboj. Pod vodstvom dirigenta tov. Antona Uplaznika so zaigrali štiri zahtevne skladbe.

Godba rudarjev in keramikov Liboje slavi letos visok jubilej, 50-letnico obstoja. Njeni člani so iz vrst naših delovnih ljudi, ki jih združuje velika ljubezen do te glasbene zvrsti.

Poslušalci so bili z revijo zadovoljni, po njej pa so vse godbe združeno zaigrale nekaj partizanskih skladb v počastitev 40-letnice osvoboditve.

Potem so se godbeniki v prijateljskem srečanju pogovarjali o svojem delu in povedali svoja mnenja o kvaliteti izvajanja programa na reviji.

ŠD

PONOSNA GENERACIJA

Kmalu bo minilo 40 let, odkar sem se pričel učiti poklica – keramika. Ni mi še bilo 16 let ob moji odločitvi, da grem v keramično šolo v Češkoslovaško. Zakaj prav v ČSSR?

Znano mi je bilo, da je ta država zelo močno razvita v panogah kot so: steklo, tekstil in porcelan.

Dogovor med našo državo in Češko je bil, da sprejme v uk večje število mladih fantov in to za razne poklice. V porušeni domovini smo rabili mladi kader zato smo se odločili, da grem. Naj povem tudi, da smo imeli malo prednosti pred ostalimi otroci padlih staršev v NOB.

Ob prvem transportu v Subotici se nas je zbralo okrog 1000 mladih fantov. Po tridnevni vožnji smo srečno prispeli na skrajni sever države v mesto Prachaticice. Ko sem opravil sprejemne izpite sem bil sprejet v tovarno »Bohemija«, kjer se je in se še izdeluje gospodinjški porcelan. V tem svetovno znanem kraju je takrat obratovalo 5 tovarn za različni porcelan, in obratujejo še danes. Tudi rudnik kaolina je v neposredni bližini tovarn. Šola v kateri sem nabiral znanje je bila v Karlovih Vary, kjer je potekalo življenje v strogem redu in disciplini, delo in učenje. Kolikor pa smo imeli prostega časa, smo ga izkoristili za šport in razvedrilo.

Razburljivo leto 1948 smo tudi mi v tujini občutili. Še sreča, da smo imeli takšnega voditelja kot je bil tov. Tito. Uprl se je vsem zunanjim pritiskom ter odločno rekel »Tujega nočemo – svojega ne damo«, in s tem je soglašal ves napredni svet. Tudi mi smo soglašali z našim vodstvom ter se postavili po robu vsem pritiskom. V tistih letih je v Češki primanjkovalo delovne sile, posebno moške, zato so nam obljubljali vse mogoče in nemogoče samo, da bi nas obdržali. Čeprav mlad sem se zavedal, da me domovina potrebuje sem na jesen po opravljenem strokovnem izpitu in s kvalifikacijo v rokah vrnil v Jugoslavijo. Prva resna zaposlitev mi je bila v tovarni Elektroporcelana v Novem Sadu. Želja, da pridem v našo Slovenijo se mi je izpolnila leta 1949 in od takrat sem član tega kolektiva.

Želel bi današnjim mlajšim keramikom opisati delo v takratnem povojnem času. Zapuščina kapitalistov in vojnega režima je bila obupna. Vse to smo še dolgo časa občutili na svoji koži. Ročna izdelava vseh keramičnih izdelkov, plinski (smrdljivi) generator, ročni pomik vozičkov, ročno mešanje glazur, ročno prenašanje modelov ter gotovih izdelkov. Naj še omenim, da od vsega začetka ni bilo pitne vode v tovarni.

Vidite vsi ti pogoji in problemi so nas silili, da smo delali vse sobote in tudi marsikatero nedeljo, v kolikor smo hoteli oziroma želeli zadostiti trgu in povpraševanju po naših izdelkih, kateri so in še krasijo domove širom po svetu. Kako pa se dela danes?

Ob mojem prihodu v Liboje se je pričela izdelovati tudi sanitarna keramika, katera se je tudi dobro prodajala, saj smo bili edina tovarna v Jugoslaviji s takšno proizvodnjo. Bil sem mlad zagnan zato sem vse napore z lahkoto premagoval zavedajoč se, da tudi za nas keramike pridejo boljši časi, čeprav se je pogosto menjavalo vodstvo.

Mogoče bodo moje misli izgledale laskavo ali verjemite mi, da je bilo tako. Za tovarno in delavce v njej se je zavzel človek kateremu je bilo do napredka, boljših pogojev dela, modernizacije, in nazadnje tudi za sam izgled tovarne. Srečni in ponosni smo lahko, da bomo proslavljali 170 let v takem okolju kot se nam kaže.

Upravičeno lahko trdim, da naša tovarna ne živi samo zase, ampak za kraj, v katerem deluje in proizvaja, z eno besedo živimo kot ena družina. V libojski kotlini ni prireditve, kjer ne bi bil prisoten kolektiv KIL. Ob koncu se želim spomniti vseh upokojenih keramikov z mislijo, veliko ste prispevali s svojim delom in precejšnjo mero odrekovanja, da danes lahko s ponosom gledamo v bodočnost. Namreč, malo je v svetu tovarn katere bi imele tako visoki jubilej.

Iz vsega napisanega je tudi del mojega življenja in dela, zato upravičeno tak naslov – PONOSNA GENERACIJA.

Jože Rus

Razmišljanja ob jubileju

Za to številko Libojskega keramika smo se pogovarjali z ljudmi, ki so trideset in več let delali v naši tovarni in doživljali razvoj in napredek proizvodnje keramike.

JURAK ANTON

V tovarni sem se zaposlil 1949. leta. Delal sem v strojni delavnici, po boleznih pa sem 1962. leta postal oddelkovodja v strugarni in kasneje pri pečeh. Poleg predornih peči sem bil odgovoren še za okrogle peči, loščilnico, razvrščevalnico in šamotni oddelek. To je bil velik delokrog, saj je bilo treba delati razpored za 148 delavcev.

Delo pri pečeh je bilo naporno. Na mestu, kjer je sedaj SITI peč št. 5 je stala včasih tunelska peč, pri kateri smo vozove potiskali na ročni pogon. Vozovi pri p. 3 (nastranki) niso imeli kolesa na kroglične ležaje, zato so bili trdi in so morali tudi po štirje delavci potiskati en sam voz po stranskem tiru. 1960. leta je bila zgrajena peč št. 4, imenovana »MADŽARKA«, ker so jo postavili Madžari za vojno odškodnino. Gorivo za peči je bil generatorski plin, ki je imel neprijeten vonj in iz generatorja, ki v začetku ni imel čistilne naprave, je prihajal tudi ter, tako, da so se vodi večkrat zamašili. Za pridobivanje plina smo uporabljali premog iz Zabukovice, kasneje pa iz Velenja. Z generator-

jem so bile večne težave, okvare so bile na dnevnem redu, za pridobivanje pare pa smo imeli parni kotel, ki je bil eden najstarejših v Sloveniji.

Ko smo leta 1970 postavili plinsko postajo, se je stanje bistveno izboljšalo. Plin butan-propan je čistejši od generatorskega, v oddelku ni več smrdelo po teru in izdelki so bili boljše žgani. Kasneje je bila razširjena loščilnica, zgrajena nova kotlarina in trafo postaja ter obnovljena streha nad pečmi.

Izdelki so se včasih žgali v šamotnih kapičah, zato je bil potreben šamotni oddelek. Kapice smo oblikovali ročno, pozneje pa ulivali, ko pa smo pričeli s sestavljanjem regalnih vozov, je bilo treba šamotni oddelek ukiniti. (Za primer: poraba šamotnih kapič za peč NASTRANKO je bila 6000 kapič letno).

Včasih je bil pomični čas za peč št. 3 – 35 minut, sedaj je 18 minut, za peč 4 pa 40 minut, sedaj 22 minut, to pa pomeni, da je mogoče sedaj odžagati dvakrat več izdelkov, kot pred leti. V okroglih pečeh smo žgali izdelke iz kamenine, zato je bila potrebna večja temperatura. Ko pa smo prešli na enotno maso, smo 1972. leta okrogle peči ukiniti, delavce pa razporedili večinoma v loščilnico in k predornim pečem.

KROFLIČ VALENTINA

1950. leta sem pričela delati v loščilnici in tam tudi ostala vse do upokojitve. V tem času se je toliko spremenilo, da je vse težko opisati.

Ko sem se zaposlila, nas je bilo v tovarni 226 delavcev. Loščili smo pri vходу v P. 3, tam kjer so sedaj tiri za popravilo vozov in jama za zamenjavo koles. Glazuro smo imeli v jesenovih čebrih in jo mešali s kuhinjskimi, šele kasneje smo dobili posode z električnim mešalcem glazure. Glazirane izdelke smo polnile v šamotne kapiče po 15 v štirioglate visoke kapiče, podstavke po 30 v štirioglate nizke kapiče. Da se izdelki niso prijemale na šamot (kajti nožice niso bile obrisane), smo jih navpično polagali na nosilce (gantnerje), za vmesno razdaljo pa smo uporabljale distančne gumbice. Male skodelice za kavo (fildjanke) smo polnile po 30 v okrogle šamotne kapiče, skleda pa smo obračale in jih po štiri polagale na »gantarje« v okrogle šamotne kapiče. Kapiče so bile že same težke, kaj šele, ko so bile polne izdelkov. Glazirani izdelki so se žgali v peči št. 3 (nastranki) in šele, ko je bila 1960. zgrajena v peč madžarka, se je loščilnica docela prestavila na drugi konec, to je pred vhod peči madžarke. Začeli smo uporabljati vrtljive mize pri glaziranju in tudi trižmensko delo v loščilnici smo počasi ukiniti.

Dokler ni loščilnica 1973. leta dobila današnjo podobo, je bila skoraj desetkrat manjša. Biskvit je bil zložen po tleh na mestu, kjer je sedaj peč št. 5 in ga je bilo treba nositi v loščilnico, prav tako pa tudi prazne šamotne kapiče. Počasi smo nabavili vozičke z gumijastimi kolesi za prevoz izdelkov in šamotnih kapič.

Kvaliteta dela in izdelkov se je bistveno izboljšala z uvedbo regalnih vozov.

Ko sem prišla v tovarno, smo večinoma glazirali le z belo glazuro in šele po letu 1968 smo začeli uporabljati raznobarne glazure, ki so nam v začetku delale velike težave, saj smo zaradi nečistega generatorskega plina in zaradi neenakomernih temperatur imeli v eni barvi tudi po deset nians, kar pa se je izboljšalo, ko smo pričeli uporabljati kot gorivo plin butan-propan.

HOLCER MARIJA

Ob prihodu v tovarno 1. 3. 1948 najprej nisem imela določenega dela in šele po enem letu sem se ustavila v livarni sanitarne keramike, ki je bila nad gmoto. Modeli za sanitarno keramiko so bili veliki in sestavljeni tudi iz petih delov. Vanje smo lahko zlili po tri vedra žlikra in ko jih je bilo treba obrniti (vse skupaj je tehtalo 120 kg), je bila potrebna pomoč sodelavca. Žliker smo morale nositi iz gmote, šele pozneje smo vivali s pomočjo cevi in pip, bil pa je zelo raznolik in večkrat se je pripetilo, da se nam je že odlit izdelek sesedel ali pa so zaradi vliivanja nastali livni madeži. Modeli so morali biti zvezani z žico in še posebej zagozdeni, da zaradi velike količine žlikra niso šli narazen. Mokre modele smo nosili sušiti k predorni peči,

glazirani izdelki pa so se žgali v okrogli peči v šamotnih kapičah. Sanitarno keramiko smo prenehali izdelovati tistega leta, ko je bila v Zaprešiču postavljena nova tovarna.

KOTNIK MARIJA

V Libojah sem se zaposlila 23. 10. 1941.

Najprej sem tri leta delala v slikarni, livarni in pri pečeh, potem pa sem bila vse do upokojitve v strugarni. Skoraj vse stružnice smo imeli na nožni pogon, avtomatov takrat še nismo poznali, niti ne sušilnic. Krožnike smo z modeli vred odlagali na police, da so se osušili, potem pa je vsak svoje očistil. Delo je bilo naporno, strugarna je bila nad okroglimi pečmi, tam kjer je sedaj RIC in LIVARNA 2, zato je bilo treba vse izdelke nositi po stopnicah k peči. V celem oddelku je bila samo ena vodna pipa in šele, ko je bila zgrajena nova strugarna 1952. se je stanje vsaj malo izboljšalo. Leta 1960 je bila postavljena prva sušilnica za sklede in tudi nabavljen prvi avtomat. Pozimi je bilo mrzlo, ena sama peč je bila v strugarni, masa je bila mrzla, po toplo vodo smo hodili h generatorju. Izdelke smo čistili z morskimi gobami, modele smo imeli izčrpane, v gipsu je bil pesek, masa je bila slaba, bile so krize, a vse smo složno prestali in dočakali boljše čase.

OBLAK ROZI

Bil je četrtek 28. avgusta 1941, ko sem prvič kot delavka prišla v tovarno. Po dveh tednih priučevanja v slikarni sem morala že samostojno delati. Mojster v slikarni je bil Rotar Jakob iz Dobriše vasi, ki je lepo skrbel za 45 deklet; kolikor nas je bilo takrat zaposlenih v oddelku, nas učil in zagovarjal pred nemškimi obratovodjem. Med nami so krožile pesmarice in rade smo zapele slovensko pesem, kar pa je

bilo seveda prepovedano in za vsak prekršek je bila določena denarna kazen.

Slikarna je bila tam, kjer je danes laboratorij, nadglazurna peč pa v prostoru, kjer so sedaj ženske garderobe. Delale smo v skupinah za mizo in dekorirale vaze, jedilne servise, umivalne servise in drugo, bilo je dosti dela za podglazurno slikarno, ki je bila pri okroglih pečeh. Vzorci za ročno slikanje so bili predpisani, mojster Rotar pa je uvajal tudi svoje, delali pa smo tudi z odlepki.

Po letu 1945 se je prodalo vse, kar smo lahko napravili, dela v slikarni pa ni bilo vedno dovolj, menjavali so se izdelki in dekorji, zato smo šle večkrat pomagat v druge oddelke. 1952. leta smo pričeli uporabljati listre in zlato za nadglazurno slikanje. Najboljše je bilo angleško zlato, ko pa je tega zmanjkalo, sta Jakob in Ivnik prinesla iz Nemčije nemškega, ki smo ga preizkusili. Probe so uspeli in uporabljali smo ga dolgo časa.

Slikarna se je kmalu po vojni preselila v prostor, kjer je še sedaj. Nabavili smo novo električno peč, ki je bila stalno zasedena, s spremembo dekorjev, opuščanjem listrov, zlata in odlepkov pa je kmalu začela samevati, tako da se sedaj praktično ne uporablja več. Sitotisk nam je omogočil boljše in hitrejše delo in nam postal velika pomoč pri ročnem dekoriranju na surovo glazuro, kar se največ dela in zaradi tega je tudi večina dela iz oddelka slikarne prenešana v loščilnico.

DOLINŠEK FRANC

7. avgusta 1939 sem se zaposlil v tovarni kot livar v livarni sanitarne keramike. To delo sem opravljal tri leta, prišla je vojna in v Liboje sem se vrnil šele 1946. leta. Livarna je bila nad gmoto in šele po ukinitvi okroglih peči se je preselila v prostore, kjer je še sedaj. Žliker smo nalivali v mo-

dele z žeharji in to je bilo naporno delo, posebno kadar je bilo treba vlivati večje izdelke, ki so rabili veliko žlikerja. Šele kasneje so bile napeljane cevi iz gmote, pc katerih priteka žliker in za vlivanja se niso rabili več žeharji, ampak posebne pipe in s tem je bilo delo precej olajšano. Poseben oddelk je bil v tovarni šamotni oddelk. Tu se je delalo šamotne kapice, ki jih sedaj ne poznamo več. Za krožnike in podstavke smo uporabljali kvadrataste kapice, za sklede in ostalo keramiko pa okrogle kapice. Velike so bile od 30 – 40 cm, visoke od 15 do 30 cm, stene pa so bile debele do 20 cm. Kapice so bile težke, delali pa smo jih ročno. Prav zaradi tega smo poiskali novo rešitev in jih pričeli vlivati. V bobnu smo mleli mešanico šamota, gline, smukca in vodnega stekla in tak žliker vlivali v modele iz mavca. Ko so bile kapice suhe, smo jih žagali v peči nastraniki pri temperaturi 1150°C. Te kapice so bile lažje in trdnjše in tudi lažje jih je bilo delati, toda kljub temu so jih izpodrinili regalni vozovi, ki so še bolj praktični in od šamotnega oddelka je ostala samo stiskalnica za gumbe.

KVEDER KAREL

1923. leta sem se zaposlil v strugarni, ki je bila tedaj nad gmoto. Imeli smo stružnice na nožni pogon in tudi na mehanski. V gmoti je bila lokomotiva, ki je preko jermenov in transmisije poganjala tudi tri stružnice za prosto struženje.

Pred vojno nas je bilo zaposlenih okrog 150 delavcev. Delali smo deljeno od 7. do 12. ure in od 13. do 16. ure, organizirani pa smo bili, seveda ne vsi, v sindikatu, katerega glavni odbor je bil v Ljubljani, v tovarni pa smo bili delavski zaupniki s predsednikom sindikata, tajnikom in blagajnikom. Organizirani člani sindikata

smo plačevali tudi članarino in redno prebirali delavski časopis. Sestanke smo imeli v gostilni Dolenc, kajti v tovarni smo delali in ne sestankovali.

1940. leta smo štrajkali šest tednov, oblast pa se je organizatorjev rešila tako, da so nas poklicali na orožne vaje. Ko sem se vrnil, sem bil dva tedna brezposelen, prišli so žandarji in nam zaplenili vse dokumente, sindikat pa je bil razpuščen. Proti koncu vojne smo že v partizanih izbrali sindikalni odbor z delavskimi zaupniki, tako da smo lahko že takoj po osvoboditvi aktivno delovali.

Dela v tovarni je bilo dovolj in vsi smo bili takrat navdušeni in zagnani, ni nam bilo mar prostega časa, udarniško smo kopali in zidali, pri kopianju temeljev za peč št. 3 so nam priskočili na pomoč tudi študentje iz Ljubljane.

Od 1955. leta dalje sem bil obratovodja in takrat sem se srečeval z najrazličnejšimi težavami v proizvodnji. Največ smo izdelovali krožnike in sklede, največja prodaja pa je bila jeseni. Pojavljal se je haris na črepinjah, ker nismo imeli primerne materiala in glazur, stroji in peči so bili dotrajani, morali smo postaviti nove peči, nabaviti avtomate in izboljševati proizvodnjo in z leti nam je tudi uspelo.

Športna tekmovanja v letošnjem letu

Kljub sodelovanju na sindikalnih športnih igrah v žalski občini smo ob 170-letnici DO sklenili, da priredimo več internih športnih tekmovanj.

V februarju smo priredili tekmovanje v veleslalomu, kjer so v različnih kategorijah zmagali pri ženskah Kveder Leonida, pri mlajših članih Brec Boris in pri članih nad 35 let Turk Forto.

Prav tako je v februarju tov. Urisek Mitja odigral šahovsko simultanko na 12 deskah. Rezultat je bil 7 : 5.

V aprilu smo organizirali turnir v namiznem tenisu, katerega se je udeležilo 16 članov. Zmagal je tov. Urisek Mitja.

V maju smo organizirali dvboj s Kerametalom iz Zagreba. Tekmovali smo v nogometu, namiznem tenisu in kegljanju. V nogometu so bili boljši gostje iz Zagreba, rezultat je bil 8 : 5 (3 : 0).

V namiznem tenisu je zmagala ekipa Keramične s 3 : 0, v kegljanju pa v borbenih partijah prav tako ekipa Keramične z rezultatom 411 : 315 podrtih kegljev.

V naslednjih mesecih bo še več tekmovanj in pozivam Vas, da se v čim večjem številu udeležite tekmovanj.

Turk Forto

OB JUBILEJIH ČESTITAMO

Izdaja: Keramična industrija Liboje. Ureja: Odbor za informacije. Odgovorni urednik: Majda Oblak.
Izhaja štirikrat letno. Telefon: 063/737-120. Tisk: REK DO Tiskarna Titovo Velenje.
Naklada 2000 izvodov.